

”Eihän se ole sen kummosempi ku menee
mihin baariin tahan”

PÄIVÄKESKUSASIAKKUUDEN MERKITYKSET SUVANNON ASIAKKAILLE

Veera Kohvakka
Anni Kokkonen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2010

Sosiaaliala
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) KOHVAKKA, Veera Susanna KOKKONEN, Anni Mari Elina	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 11.11.2010
	Sivumäärä 52 + 3	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi "Eihän se ole sen kumosempi ku menee mihin baariin tahan" PÄIVÄKESKUSASIAKKUUDEN MERKITYKSET SUVANNON ASIAKKAILLE.		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KETOLA, Tuija LEHMUSTO, Aarno		
Toimeksiantaja(t) Vaajakosken Suvanto ry		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyömme on tehty yhteistyössä Vaajakosken Suvanto ry:n kanssa, joka on päihde- ja mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ehkäisyyn tarkoitettu päiväkeskus. Suvanto toimii yhteiskristillisten arvojen pohjalta. Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada selville Suvannon merkityksiä asiakkaille, eli miksi he käyvät Suvannossa, miten he kokevat Suvannossa käymisen ja mitä he siitä saavat sekä millä tavoin toimintaa voisi kehittää. Opinnäytetyössämme halusimme saada asiakkaiden äänen ja kokemuksen kuuluviin.</p> <p>Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen tutkimus. Aineistonkeruu on toteutettu tekemällä kymmenen teemahaastattelua Suvannon asiakkaille. Aineisto on analysoitu käyttämällä sisällönanalyysia, ideaalityypittelyä sekä omaa ammatillista havainnointia.</p> <p>Suvanto merkitsee eri asiakkaille erilaisia asioita. Tulokset erilaisista asiakkuuksista ja Suvannon merkityksestä heille esitämme neljän asiakkuuden ideaalityypinä. Nämä neljä ideaalityyppeä ovat Toiveikas Selviytyjä, Tarmokas Tekijä, Oman tiensä Kulkija ja Palveluviidakoon Eksynyt.</p> <p>Suvannon merkityksistä asiakkaille nousi vahvimmin esille elämänhallinta ja mielekäs tekeminen sekä sosiaalinen tuki, joka sisältää yhteisöllisyyden, kristillisyyden ja vertaistuen. Merkitysten lisäksi tavoitteena oli saada kehittämisideoita Suvannon toiminnalle. Kehittämisideat liittyivät eniten harrastetilojen parantamiseen, Suvannon markkinoinnin kehittämiseen ja liikuntamahdollisuuksien lisäämiseen.</p> <p>Tulosten perusteella voi todeta, että Suvannon kaltaisella toiminnalla on suuri merkitys päihdepalvelujärjestelmässä. Toiminta on matalan kynnyksen toimintaa, josta asiakkaat saavat hyväksytyksi tulemisen kokemuksia tekemällä päivittäisiä askareita ja viettämällä aikaa vertaistensa kanssa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Päiväkeskus, elämänhallinta, sosiaalinen tuki, yhteisöllisyys, kristillisyyden, vertaistuki.		
Muut tiedot		

Author(s) KOHVAKKA, Veera Susanna KOKKONEN, Anni Mari Elina	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 11.11.2010
	Pages 52 + 3	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title MEANINGS OF CLIENTSHIP IN THE DAY CENTRE OF SUVANTO		
Degree Programme Degree Programme in Social Services		
Tutor(s) KETOLA, Tuija LEHMUSTO, Aarno		
Assigned by Vaajakosken Suvanto ry.		
Abstract <p>This Bachelor's Thesis is made in cooperation with Vaajakosken Suvanto ry, which is a day centre working to prevent social exclusion, mental problems and alcohol abuse. Suvanto operates from Christian values. The aim of this study was to find out the significance of Suvanto to its clients; the value they get from going there and how they would improve Suvanto. Most importantly we wanted for the voice and experiences of the clients to be heard.</p> <p>Our thesis is a qualitative research. The material was collected by making ten theme interviews for clients of Suvanto. The material was analysed using content analysis, creating ideal types and making observations.</p> <p>Results suggest that Suvanto has different meanings to different kinds of clients. We present the motives of different clientships as the four ideal types: Toiveikas Selviytyjä, Tarmokas Tekijä, Oman tiensä Kulkija and Palveluviidakoon Eksynyt.</p> <p>Based on our interviews we found that clients go to Suvanto in order to get control of one's life, get meaningful activities or social support, which includes communality, Christianity and peer support.</p> <p>This study also aimed at finding development suggestions for Suvanto based on clients' responses. The ideas were mainly related to improving the hobby premises, opportunities for sports and marketing of Suvanto.</p> <p>According to the results of this research there is a great significance for a place like Suvanto in the system of intoxicant services. The threshold of Suvanto is low so that it is easy for the clients to go there, feel acceptance by engaging in daily activities, and spend time with peer clients.</p>		
Keywords Control of life, social support, communality, Christianity, peer support/mutual aid		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -MENETELMÄT	4
3 AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI.....	6
4 PÄIVÄKESKUS TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	8
4.1 Päiväkeskustoiminnan historia.....	9
4.2 Päiväkeskuksen toimintamallit.....	10
4.3 Järjestöt osana päihdekuntoutusjärjestelmää	12
4.4 Vaajakosken Suvanto ry	13
5 SUVANNON ASIAKKAAT	15
5.1 Toiveikas Selviytyjä	16
5.2 Tarmokas Tekijä.....	17
5.3 Oman tiensä Kulkija	17
5.4 Palveluviidakoon Eksynyt	18
5.5 Suvannon asiakkaiden haasteet	19
6 SUVANNON MERKITYS ASIAKKAILLE.....	21
6.1 Elämänhallinta ja mielekäs tekeminen	21
6.2 Sosiaalinen tuki	25
6.2.1 Yhteisöllisyys	27
6.2.2 Kristillisuus	29
6.2.3 Vertaistuki.....	30
6.3 Muita merkityksiä.....	32
7 KEHITTÄMISIDEAT.....	34
8 TULOSTEN TARKASTELUA.....	37
8.1 Yhteenveto	37
8.2 Aineistopohjainen SWOT-analyysi Suvannon toiminnasta	40
8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	42
9 POHDINTA	45
9.1 Opinnäytetyön vaiheet.....	45

	2
9.2 Lopuksi	46
LÄHTEET	50
LIITTEET	53
Liite 1. Haastattelurunko	53
Liite 2. Saatekirje	55

KUVIOT

KUVIO 1. Aineistolähtöinen SWOT-analyysi	41
--	----

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme käsittelee asiakkaiden kokemuksia päiväkeskustoiminnasta Vaajakosken Suvannon päiväkeskuksessa. Ennen kaikkea halusimme tehdä opinnäytteestämme asiakaslähtöisen työn, josta on hyötyä työelämän kehittämislle asiakkaan tarpeista käsin. Otimme yhteyttä Päihdepalvelusäätiöön, nykyiseen Sovatek-säätiöön, jonka avustuksella löysimme opinnäytetyökumppanin Suvannosta. Opinnäytetyön aihe oli selkeä alusta asti, eli Suvannon asiakkaiden kokemusten kartoittaminen. Tällaista systemaattista kartoitusta ei ole Suvannossa aikaisemmin tehty. Aihe on tärkeä, koska päiväkeskukset joutuvat yhä ikään kuin puolustelemaan paikkaansa päihdepalveluiden joukossa.

Olemme kiinnostuneita päihdeasiakkaiden kuntoutuksesta ja mielestämme yhteisöllisyys ja vapaaehtoisuus ovat erityisen tärkeitä asioita päihdekuntoutumisessa. Ajattelimme, että Suvannon kaltaiselle päiväkeskustoiminnalle on selkeä tarve ja paikka päihdekuntoutusjärjestelmässä. Meillä oli käsitys, että päihdekuntoutukseen on vaikea päästä ja kuntouttaminen on haasteellista. Halusimme tietää, mitkä asiat Suvannon asiakkaat kokevat toipumisessaan merkityksellisiksi. Päihdepäiväkeskuksia ja niiden merkitystä on tutkittu melko vähän.

Suvannon asiakaskuntaan kuuluu päihde- ja mielenterveysongelmaisia asiakkaita sekä henkilöitä, jotka ovat yksinäisiä ja muutoin syrjäytymisvaarassa. Työmme koostuu asiakkaille tehdyistä teemahaastatteluista ja haastatteluiden perusteella luoduista asiakastyypeistä. Suvannon merkitys asiakkaille nousee esille näiden pohjalta. Yhteistyökumppanina toimii Vaajakosken Suvanto ry:n toiminnanjohtaja Kari Lahti. Arvokasta ohjausta ja ideoita työhömmme olemme saaneet pitkin matkaa myös Sovatek-säätiön kehittämysyksikön kehittämisspällikkö-tutkijalta Eero Pirttijärveltä sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun Hyvinvointiyksikön opettajilta Tuija Ketolalta ja Aarno Lehmustolta.

Puhumme opinnäytetyössämme päihdeidenkäytöstä, emmekä jaottele asiakkaita alkoholin- ja huumeidenkäyttäjiin. Kari Lahti toivoi päiväkeskus-sanaa käytettävän maltillisesti, sillä Suvanto miettii sen tilalle parempaa sanaa kuvaamaan toimintaansa. Alussa avaamme opinnäytetyömme toteutusta kertomalla tutkimuskysymyksistä ja -

menetelmistä sekä aineiston keruusta ja analysoinnista. Tietoperustaa käsittelemme vasta näiden lukujen jälkeen. Haluamme heti alussa selvittää lukijalle, mikä on opinnäytetyömme tarkoitus ja miten työmme on toteutettu. Luvuissa viisi, kuusi ja seitsemän on tutkimusaineiston pohjalta kerättyä tietoa. Luvussa kahdeksan on esitetty tutkimustulokset vielä tiivistetyssä muodossa. Tämän lisäksi peilaamme omia tutkimustuloksiamme aikaisempiin tutkimuksiin.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -MENETELMÄT

Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada Suvannon asiakkaiden kokemusten perusteella tietoa siitä, miten he kokevat asiakkuuden ja mitä he siitä saavat. Miksi asiakkaat käyvät Suvannossa ja toisaalta, miksi joillekin se ei ole ollut oikea paikka. Halusimme saada erilaisten asiakkaiden ääntä kuuluviin. Tavoitteenamme oli myös saada opinnäytetyöstämme työn kehittämisen väline Suvannolle. Näiden tavoitteiden lisäksi toivoimme saavamme vahvistusta sille, että Suvannon kaltaiselle paikalle on tarvetta. Ihmisille, joilla ei ole muita sosiaalisia verkostoja, päiväkeskustoiminta on erityisen tärkeää.

Tutkimuskysymykset ovat

- Miksi asiakkaat käyvät Suvannossa?
- Miten asiakkaat kokevat Suvannossa käymisen ja mitä he siitä saavat?
- Millä tavoin Suvannon toimintaa voisi kehittää?

Tiedonkeruun toteutimme teemahaastatteluina, jotka etenivät selkeän haastattelurungon (liite 1) mukaan, mutta vapaasti keskustellen. Haastatteluissa pyrimme tulkitsemaan ihmisten omia merkityksenantoja asioille. Teemahaastattelu on niin sanottu puolistrukturoitu haastattelu, mikä tarkoittaa, että haastattelulle on mietitty tietyt teemat. Teemat voidaan kuitenkin käydä läpi eri järjestyksessä eri haastateltavien kanssa, sillä tilanne pyritään luomaan mahdollisimman epäviralliseksi ja luontevaksi. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 11.) Lisäsimme haastattelurunkoon myös aiheisiin liittyviä avaavia apukysymyksiä, joita saatoimme käyttää tarvittaessa.

Rungon avulla pidimme huolen siitä, että jokaiselta haastateltavalta kysyttiin samoja aiheita ja samalla se loi varmuutta meihin haastattelijoina.

Valitsimme teemahaastattelun, sillä halusimme saada tietoa järjestelmällisesti, mutta kuitenkin vapaan keskustelun kautta. Haastattelemalla varmistimme myös, että haastateltavat ymmärsivät kysymyksemme oikein. Lisäksi saatoimme pyytää perusteluja ja laajempaa vastausta, jos koimme tarpeelliseksi. Meistä tuntui tärkeältä, että voimme itse olla läsnä haastattelutilanteessa, koska koimme, että haastattelijalla on suuri merkitys siihen, onnistuuko vapautuneen ilmapiirin luominen ja riittävä tiedonsaanti. Monelle ihmiselle itsensä ilmaiseminen puhumalla on helpompaa kuin kirjoittamalla. Halusimme olla kasvojen tekemisissä asiakkaiden kanssa, jotta saamme heistä paremman kuvan. Oletimme myös, että asiakkaat kokevat luottamusta herättävänä sen, että olemme itse paikan päällä keräämässä tietoa. Näin he tietävät, ketkä heidän henkilökohtaisia asioitaan käsittelevät.

Opinnäytetyömme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus ja sen avulla haluamme antaa puheenvuoron asiakkaille itselleen. Suvannon toiminnanjohtaja Kari Lahti ehdotti meille haastateltavia niin, että joukossa on monenlaisia asiakkuuksia sukupuoli-, ikä- ja aktiivisuusnäkökulmat huomioon ottaen. Suvanto toivoi laajaa, arkea kuvaavaa ja realistista otosta asiakkaistaan, sillä yksi tärkeä tavoite oli saada tietää, miksi asiakkuus jossakin tapauksissa ei onnistu. Tämän tiedon pohjalta kehittäminen olisi helpompaa. (Lahti 2010a.) Koska halusimme saada monenlaisia näkökulmia esiin, oli tärkeää, että haastateltavat oli valittu ennakkoon. Haastattelun teemat ovat niin henkilökohtaisia, että yksilöhaastattelu on mielestämme paras vaihtoehto ja keino saada luotettavimpia vastauksia. Suunnitelmana oli tehdä kuudesta kymmeneen haastattelua eli siihen saakka, kunnes aineisto alkaa toistaa itseään. Halusimme toteuttaa haastattelut parina, sillä näin voimme tarvittaessa täydentää toinen toistamme ja samalla luoda rennomman ilmapiirin, joka välittyy myös haastateltaville.

Aikaisempia tutkimuksia ja oppaita päiväkeskuksen merkityksistä asiakkaille on tehty muun muassa Sininauhaliiton toimesta. Yksi oppaista on tehty Sininauhaliiton kolmevuotisen M20-hankkeen pohjalta ja se käsittelee päihdetyön päiväkeskustoiminnan kehittämistä. Hankkeen keskeisimpiä tavoitteita oli uusien toimintamallien kehittäminen päiväkeskustoimintaan. M20-hankkeen aikana

muotoutui neljä päiväkeskustoiminnan toimintamallia ja sen tavoitteena on ollut vahvistaa jäsenjärjestöjen toimintaa. (Heimonen & Rutanen 2007, 13–15.)
Esittelemme nämä neljä päiväkeskustoiminnan mallia opinnäytetyössämme.

Toinen Sininauhaliiton tutkimus, johon tutustuimme, on Pekka Lundin (2008) tekemä tutkimus päiväkeskustoiminnan laajuudesta ja arvio päiväkeskustoiminnan vaikutuksista. Tutkimuksessa esitellään päihdetyön päiväkeskusten asiakkaita, työntekijöitä ja toimintamuotoja sekä päiväkeskusta osana päihdehuoltojärjestelmää. Tutkimuksen yksi tarkoitus oli arvioida päihdetyön päiväkeskusten vaikuttavuutta. Vaikuttavuutta arvioidaan tarkastelemalla päiväkeskusten paikkaa osana päihdepalvelujärjestelmää, päiväkeskusten tekemää yhteistyötä, toiminnan laatua ja vaikutuksia. Tutkimuksen toinen kyselyaineisto on kerätty päiväkeskuksilta ja toinen kunnilta, joissa päiväkeskuksia toimii. (Lund 2008, 5; 12.) Koska tässä tutkimuksessa päiväkeskuksen merkitykset asiakkaille on saatu päiväkeskusten ja kuntien työntekijöiden haastatteluista, on mielenkiintoista verrata tuloksia omiin tutkimustuloksiimme, jotka perustuvat asiakkaiden kokemuksiin päiväkeskuksen merkityksestä.

Tutustuimme myös Martin, Rostilan ja Suikkasen (2003) Raha-
automaattiyhdistykselle tekemään raporttiin päivä- ja työtoiminnan hyvistä käytännöistä ja kehittämistarpeista. Raportissa on arvioitu kuutta esimerkillistä päivä- ja työtoiminnan yksikköä eri puolilla Suomea haastatteleamalla asiakkaita, työntekijöitä ja yhteistyötahoja. Arvioinnissa pääpaino oli asiakasnäkökulmalla. Raportin tarkoituksena on toimia apuvälineenä muille toimijoille. (Martti, Rostila & Suikkanen 2003, 6–7.)

3 AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI

Aineiston keruun eli teemahaastattelut toteutimme toukokuun 2010 aikana. Kävimme Suvannossa kolme kertaa tekemässä haastatteluita, jotka nauhoitimme helpottaaksemme niiden analysointia. Olimme tiedottaneet asiakkaita etukäteen saatekirjeellä (liite 2), jonka kävimme vielä läpi myös ennen haastattelua. Tutkimusaineistona käytimme kymmentä teemahaastattelua. Keskimääräinen

haastattelun pituus oli noin 40 minuuttia ja analysoitavaa materiaalia tuli aukikirjoitettuna noin 70 sivua. Osan haastatteluista kirjoitimme auki sanasta sanaan ja osasta purimme tutkimuskysymysten kannalta vain tarpeellisen tiedon. Aineiston määrä ja laatu vastasivat täysin toiveitamme ja tämä motivoi meitä työssämme.

Haastattelutilanteet tuntuivat rennoilta, mutta asiallisilta. Asiakkaat ottivat haastattelut tosissaan ja heillä oli halu auttaa meitä tutkimuksessamme. Saimme pidettyä haastattelut hyvin aiheessa. Osa haastateltavista jännitti hieman tilannetta ja he halusivat kertoa vain olennaisen tiedon. Osa elävöitti kertomaansa huumorilla. Haastattelut toteutettiin Suvannon kokoushuoneessa. Tila oli muuten rauhallinen ja toimiva, mutta viereinen puusepän verstaas äänineen ajoittain hieman häiritsi nauhoitusta. Ulkoa kuuluneet äänet hankaloittivat haastatteluiden litterointia niin, että emme saaneet aivan kaikista sanoista selvää.

Haastattelujen teemat käsittelivät asiakkaan perustietoja, Suvantoon tuloa, päihdeidenkäyttöhistoriaa, päihdepalveluhistoriaa, päiväkeskusasiakkuuden merkityksiä, elämänhallintaa, ihmissuhteita ja arkista elämää sekä Suvannon kehittämideoita. Jokaisessa teemassa oli useampia avoimia kysymyksiä, joiden avulla pyrimme saamaan asiakkaiden subjektiivisia kokemuksia esille mahdollisimman kattavasti. Paneuduimme huolella haastattelurungon teemojen ja kysymysten laatimiseen, mikä helpotti työtämme tuloksia analysoidessamme. Yhteenvedojen tekeminen oli helppoa, kun kaikki haastattelut etenivät samassa järjestyksessä ja teemat olivat selkeitä ja johdonmukaisia. Myös tässä työvaiheessa saimme tärkeää tukea ohjaajiltamme, joilla on kokemusta kyseisestä asiakasryhmästä sekä tutkimuksen tekemisestä yleensä.

Aineiston analyysimenetelminä käytimme sisällönanalyysia. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan aineiston tiivistämistä ja yhtäläisyyksien ja erojen löytämistä eli tiivistetyn kuvauksen muodostamista aineistosta. Tiivistelmän pohjalta tuloksia pystytään kytkemään jo olemassa olevaan tietoon aiheesta. Analyysimme on aineistolähtöinen, mikä tarkoittaa sitä, että ensin aineisto pelkistetään, sen jälkeen ryhmitellään ja viimeisenä luodaan teoreettiset käsitteet. Ryhmittelyt ja teoreettiset käsitteet etsittiin siis aineiston pohjalta eikä käsitteitä ollut tehty valmiiksi. (Puusniikka & Saaranen-Kauppinen 2006.) Haastatteluiden purkamisen jälkeen kokosimme haastattelut yhteen teemojen mukaan. Kun kaikkien haastateltavien

vastaukset samaan kysymykseen olivat samalla paperilla, saatoimme helposti nähdä usein toistuvia aiheita. Esimerkiksi kysyttäessä millaista tukea asiakas saa Suvannosta, moni kertoi saavansa tukea muilta asiakkailta keskustelun muodossa. Seuraavaksi mietimme yhteisen nimittäjän tälle tuen muodolle, kuten tässä esimerkissä vertaistuki.

Kun haastattelut olivat paperilla, huomasimme, ettei pelkästään niiden perusteella saa kattavaa kuvaa Suvannon asiakkaista. Paperilla olevasta aineistosta puuttuivat ne tiedot, joita saimme haastattelutilanteissa sanattomasti. Tiedot, jotka puuttuivat paperilta, olivat mielestämme erittäin olennaisia ja ne liittyivät esimerkiksi tunteisiin ja tunnelmaan, jotka kävivät ilmi vuorovaikutustilanteessa. Halusimme näkyviin myös omat havaintomme ja huomiomme. Haastattelujen lisäksi havainnoimme asiakkaiden sanatonta viestintää muodostaaksemme mahdollisimman kokonaisvaltaisen kuvan asiakkaista. Emme kuitenkaan käyttäneet havainnointia menetelmänä aineiston analysoinnissa, vaan havainnoimme asiakkaiden sanatonta viestintää ja olemusta täydentämään heidän vastauksistaan saatua tietoa. Havainnointimme ei ollut systemaattista, eikä siihen kysytty lupaa asiakkailta. Tämän takia havainnointimme rajoittui ammatilliseen havainnointiin.

Huomasimme, että aineistostamme nousi esiin neljä erilaista Suvannon asiakastyyppeä, joten päätimme tuoda ne esille. Asiakastyypit määräytyivät lähinnä sen mukaan, miksi asiakas käy Suvannossa, minkälaista hänen päihteidenkäyttönsä on ja mitä hän kokee saavansa Suvannossa käymisestä. Kymmenen haastattelun pohjalta saimme luontevasti poimittua neljä erilaista tyypillistä Suvannon asiakasta, joiden piirteitä pyrimme tuomaan myöhemmin esille asiakaskuvauksissa.

4 PÄIVÄKESKUS TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Päihdetyön päiväkeskuksia on hyvin monenlaisia. Pekka Lundin (2008) tekemän tutkimuksen mukaan niiksi voidaan määritellä seuraavien kriteerien perusteella: paikka tukee päihdeongelmaisen elämänhallintaa, paikassa noudatetaan matalan kynnyksen ja avoimuuden periaatetta, toiminnalla on kiinteä tila ja vastuullinen ylläpitäjä, toiminta on säännöllistä ja aukioloajat ovat kaikkien tiedossa. Matalalla kynnyksellä ja avoimuudella tarkoitetaan sitä, että toimintaan ei tarvitse sitoutua,

palvelut ovat maksuttomia ja toimintaan voi osallistua omasta vapaasta tahdosta ilman lähetettä. Päiväkeskustoiminta koostuu työtoiminnasta ja erilaisista ryhmistä.

Päiväkeskus voi olla täysin päihteetön tai se voi myös sallia päihtyneet asiakkaat.

(Lund 2008, 17.) Toiminnan ylläpitäjä on joko yhdistys, seurakunta tai kunta.

Päiväkeskusten taustalla toimivista tahoista Sininauhaliiton jäsenjärjestöt on yleisin ja se ylläpitää 50 % kaikista päiväkeskuksista. Muita tahoja ovat A-killat, A-klinikat, kunnat, evankelisluterilaisen kirkon seurakunnat sekä muut yksittäiset järjestöt ja säätiöt. (Lund 2008, 17.)

4.1 Päiväkeskustoiminnan historia

Päiväkeskusten kaltaista toimintaa jo ennen varsinaisten päiväkeskusten perustamista ovat tarjonneet 1960-luvulla toimintansa aloittaneet A-killat. Ensimmäiset päivätoimintaryhmät alkoivat kokoontua Helsingissä 1970-luvulla. Asiakkaat saivat kerhosta kahvin lisäksi tietoa, sekä henkistä ja materiaalista tukea. (Rajala 2008, 8; 55.)

Ensimmäiset varsinaiset päiväkeskukset perustettiin asunnottomille ihmisille, kun huomattiin, että heikoimmassa sosiaalisessa asemassa olevilta ihmisiltä puuttui toimintatiloja ja toimintamuotoja päihdepalvelujärjestelmässä. Asunnottomilta ihmisiltä puuttui paikka jossa syödä, peseytyä ja pestä pyykkiä. Päiväkeskukset syntyivät tarpeesta järjestää heille tiloja, joissa voi muun muassa oleskella, peseytyä ja ruokailla, ilman päihdekuntoutukseen yleensä liittyviä ehtoja. Ensimmäiset tämän kaltaiset päiväkeskukset avattiin 1980-luvun lopussa. Jo päiväkeskustoiminnan alussa nähtiin päiväkeskuksen roolin olevan peruspalveluita ylläpitävä sekä aktivoiva, sosiaaliseen kuntoutukseen tähtäävä. Ensimmäiset päiväkeskukset osoittivat peruspalveluiden suuren tarpeen ja niitä kutsuttiin myös sosiaalisuihkuiksi. (Kaakinen 1988, 118–121.) Päiväkeskustoiminnan kehittämiseen vaikutti myös sosiaalihuoltolain uudistaminen 1980-luvulla. Päivätoiminta tuli entistä tärkeämmäksi palveluksi eri asiakasryhmien kuntouttamisessa, sillä sen nähtiin edistävän muun muassa sosiaalista kanssakäymistä ja yhteisöllisyyttä. (Ketola & Kokkonen 1993, 84–89.)

Myös Sininauhaliiton piirissä nykyisen kaltainen päihdetyön päiväkeskustoiminta alkoi 1980-luvulla. Tuolloin päiväkeskustoiminnan tavoite oli tarjota

päihdeongelmallisille tukea olla selvin päin. Huomattiin, että on tärkeätä muokata päiväkeskustoimintaa kävijöiden tarpeisiin sopivaksi. Päiväkeskuksista tuli paikkoja, joissa harrastettiin ja tehtiin muun muassa pienempiä ja suurempia kodin töitä. Edelleenkin päiväkeskustoiminta on samansuuntaista huolenpitoa; päiväkeskuksessa on mahdollisuus peseytyä, ruokailla ja osallistua aktivoivaan toimintaan ja opetella vastuun kantamista. Henkilökohtaisen tuen saaminen on alusta saakka ollut tärkeää ja se pitää sisällään tarpeen mukaan kahdenkeskisiä keskusteluhetkiä ja apua asioiden hoidossa. (Heimonen ym. 2007, 9–10.)

Osa päiväkeskustoimintaa ja sen voimavaroja on vapaaehtoistoiminta. Kristilliset arvot ovat alusta saakka tuoneet vapaaehtoisia mukaan toimintaan, mutta silti vapaaehtoisia tarvitaan koko ajan lisää. Kävijöiden joukosta nousee myös vapaaehtoisia, jotka ovat itse kokeneet samat ongelmat, joiden kanssa asiakkaat painiskelevat. (Heimonen ym. 2007, 10.)

4.2 Päiväkeskuksen toimintamallit

Aktivoivaa mallia noudattava päiväkeskus sisältää monipuolisia palveluja tarjoten tukea, osallistumisen mahdollisuuksia, tekemistä ja polkuja kuntoutukseen ja työelämään. Toiminta liittyy seudun päihdepalvelujärjestelmään.

Päiväkeskusasiakkaat voivat olla sitoutuneita toimintaan vain vähäksi aikaa tai se voi olla heille pitkäaikainen tuki elämässä. Kun asiakas on valmis, on päiväkeskuksesta oltava reittejä kuntouttavaan työhön tai työvalmennukseen. Aktivoiva toiminta voi olla leiritoimintaa, harrastustoimintaa, kuntoutusta tukevia ryhmiä, virkistystoimintaa tai työtoimintaa. (Eskola, Heimonen & Rutanen 2007, 43–48.)

Päiväkeskuksen on hyvä tehdä yhteistyötä Työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Kun asiakas on toipumisessaan riittävän vahvoilla, hänen kanssaan voidaan aloittaa työelämään valmentautuminen. Päiväkeskus on hyvä paikka aloittaa työt ja saada työn rinnalla yhä tukea omaan tilanteeseensa. Päiväkeskus voi myös ottaa Työ- ja elinkeinotoimiston kautta työharjoittelijoita ja työelämävalmennettavia. (Eskola ym. 2007, 50.)

Nykyään ihmisten kasautuneet ongelmat vaativat monen eri ammattiryhmän apua. Sen vuoksi palveluohjaus on kehittynyt yhdeksi päiväkeskuksen työmuodoksi, jonka avulla asiakkaalle voidaan antaa oikeanlaista tukea, apua ja palveluita.

Päiväkeskuksen työntekijöillä on hyvät mahdollisuudet toimia linkkeinä eri sosiaali-, terveys- ja työelämäpalveluiden välillä ja tuoda syrjään jääneitä ihmisiä palveluiden piiriin. (Eskola ym. 2007, 59–60.)

Lähipalvelumallissa päiväkeskustyö painottuu asuinaluetyöhön tekemällä etsivää työtä ja kotikäyntejä. Tavoitteena on saada alueen asukkaita mukaan sosiaaliseen, yhteisölliseen ja osallistavaan päiväkeskustoimintaan. Kun alueen asukkaaseen on saatu kontakti, hänen elämänhallinnan taitojaan pyritään vahvistamaan suunnitelmallisesti. (Eskola ym. 2007, 63–64.) Lähipalvelumallin mukaan toimiva päiväkeskus tarjoaa sosiaalista isännöintiä, joka pyrkii turvaamaan ihmisten asumisen onnistumisen sekä minipäiväkeskustoimintaa, joka tarkoittaa asuinalueilla järjestettävää yhteisöllistä toimintaa päihteitä käyttäville asukkaille esimerkiksi taloyhtiön kerhotilassa. (Eskola ym. 2007, 69–72.)

Kansalaistoiminnan mallissa päiväkeskustoiminnasta vastaavat pääosin vapaaehtoiset kansalaiset, ammattityöntekijä on tavattavissa pääsääntöisesti kerran viikossa. Toimintaan pyritään löytämään alueen aktiiveja vastuullisiksi toimijoiksi, mutta toimintaa koordinoi ammattityöntekijä. Toimintayksiköt sisältävät suppeammassa muodossa samoja asioita kuin aktivoivan mallin päiväkeskukset. Kansalaistoiminnan mallissa painottuvat kuitenkin enemmän vapaaehtoisuus, tasavertaisuus ja paikallinen yhteisvastuu. Sen sijaan mahdollisuus erityispalveluihin päiväkeskuksessa on suppeampaa, kuin aktivoivan mallin päiväkeskuksissa. (Eskola ym. 2007, 75.)

Verkostomallinen päiväkeskus korostaa toiminnan liittymistä laajempaan seudulliseen toimintakokonaisuuteen, jota koordinoi aluetyöntekijä. Koordinaattori tekee yhteistyötä seudullisen päihdepalvelujärjestelmän kanssa ja on mukana erilaisissa työryhmissä ja aluetapahtumissa tuomassa esiin päiväkeskustoiminnan mahdollisuuksia päihteidenkäytön vähentämiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Päiväkeskus on osa seudullista palvelu- ja kuntoutusketjua. Toimintaan liittyy yhteinen kehittäminen, ohjaus ja neuvonta ja toiminnassa hyödynnetään myös valtakunnallisia ja kansainvälisiä verkostoja. (Eskola ym. 2007, 87–88.)

Asiakkaan näkökulmasta mietittynä voi aktivoivan mallin päiväkeskus olla kattavin avun tarjoaja. Aktivoivan mallin päiväkeskus on matalan kynnyksen paikka, mutta saman katon alta saa tarpeidensa mukaisesti monia eri palveluita – mukaan lukien peruspalvelut, kuten ruuan ja pesumahdollisuudet. Asiakkaan tilanne nähdään kokonaisuutena ja hänelle suunnitellaan sopivassa tilanteessa jatkopolkuja työelämään. Suvanto ei luokittele itseään mihinkään päiväkeskustyyppiin kuuluvaksi, mutta mielestämme sen toiminta muistuttaa vahvasti aktivoivan mallin päiväkeskusta.

4.3 Järjestöt osana päihdekuntoutusjärjestelmää

Päihdejärjestöt ovat syntyneet tarvelähtöisesti, kun päihdeongelmaisilla on ollut tarve saada äänensä kuuluville. Parhaassa tapauksessa järjestötyö on kiinteä osa kunnan päihdepalveluiden kenttää ja tuo palveluihin muun muassa vertaistukea, asiantuntijuutta, edunvalvontaa sekä vapaaehtoistoiminnan aktivoimista. Useissa tapauksissa kunnat ovat ulkoistaneet päihdepalvelujen tuottamisen järjestöille. Päihdekuntoutujien päiväkeskustoimintaa toteuttavat kunnat, seurakunnat ja järjestöt. (Heimonen ym. 2007, 12.)

Matalan kynnyksen päiväkeskus on jollekin ensimmäinen askel päihdepalvelujen piiriin. Päiväkeskus ei yleensä aseta kävijälle mitään muita vaatimuksia kuin tulla paikalle selvin päin. Sosiaalityön perimmäinen tarkoitus on auttaa yhteiskunnan huonompiosaisia ja tällöin on tärkeää mennä myös asuinalueille ja ihmisten luokse auttamaan heitä, jotka eivät itse pääse lähtemään kotoaan. Päiväkeskuksella on tärkeä rooli näiden ihmisten saattamisessa palveluiden piiriin. (Heimonen ym. 2007, 55–57.)

Usein alkoholi-, huume- ja sekakäytön ongelmiin liittyy monenlaista osattomuutta myös yhteiskunnallisella tasolla. Järjestöt pystyvät vastaamaan tähän tarpeeseen luomalla osallisuuden väyliä. Hyvinvointivaltiossa ihmiset pyritään sosiaalistamaan normaaliyhteiskuntaan, mutta usein kynnys on aivan liian korkea. Osallisuuden syntymisen tulee edetä asteittain. Usein päihde- ja mielenterveysongelmaisten yhteisöt ovat niiden ihmisten perustamia, joilla itsellään on ollut samoja ongelmia. Yhteisösuhteet auttavat rakentamaan myönteistä identiteettiä ja kääntämään vaikean menneisyyden voimaksi. Järjestöt toimivat äänenä myös niille, jotka eivät itse saa ääntään kuuluviin. Virallisen palvelujärjestelmän pettäessä sosiaalitoimen asiakkaat

saavat tärkeimmän tuen järjestöistä. Toivo on elintärkeä voima, sillä se vahvistaa yksilön identiteettiä. (Möttönen & Niemelä. 2005, 72–76.)

4.4 Vaajakosken Suvanto ry

Vaajakosken Suvanto ry on päihde- ja mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ehkäisyyn tarkoitettu päiväkeskus, jossa on vahvasti vertaistukiryhmätoiminnan piirteitä. Yhdistys on perustettu Vaajakoskelle vuonna 1997. Toiminta alkoi tavoitteena mahdollisuus viettää mielekäs, selvä päivä ja osallistua aktivoivaan toimintaan. Toiminnan ajatus sai alkunsa 1980-luvulla Vaajakoskella, kun päihteidenkäyttäjien keskuudessa alettiin kaivata hengellistä ohjausta ja kokoontumispaikkaa. (Lahti 2010a.) Suvannon toiminta perustuu kristilliseen ihmiskäsitykseen ja jokaisen kiistattomaan ihmisarvoon. Käytössä ei ole tiettyä toimintamallia, mutta toimintaa leimaavat yhteisöllisyys, kansalaistoiminta, vertaistuki, hengellinen ohjaus sekä palveluohjaus. (Lahti 2010b.)

Suvanto toimii matalan kynnyksen päivätoimintayksikkönä Vaajakosken keskustassa. Suvanto ry on Sininauhaliiton jäsenjärjestö eli se toimii yhteiskristillisten arvojen pohjalta. (Vaajakosken Suvanto ry.) Suvannon rahoitukseen osallistuvat Jyväskylän kaupunki, Raha-automaattiyhdistys ja taustayhteisöt kuten seurakunnat. Näiden lisäksi Suvanto saa tuloja työllistämiseen liittyvistä tuista sekä oman varainhankinnan kautta. Suvannon vuosibudjetti on noin 180 000 €. (Lahti 2010a.)

Näyttää siltä, että päihdeongelmaiset henkilöt syrjäytyvät palvelujen piiristä helpoimmin. Suvannon asiakaskuntaan kuuluvilla henkilöillä ei useinkaan ole voimavaroja tai taitoja hakea esimerkiksi sähköisiä sosiaali- ja terveyspalveluita. Näin ollen päivätoiminnan palveluohjauksen merkitys korostuu nykypäivänä. (Vaajakosken Suvanto 2009.) Sosiaalibarometrin tiedotteen (2010) mukaan hyvinvointi on pysyvästi heikointa pitkäaikaistyöttömillä sekä päihde- ja mielenterveysongelmaisilla. Vuoden 2010 tutkimustulosten mukaan näiden ongelmien lisäksi uutena ongelmana on noussut nuorten syrjäytymisriskin kasvu, johon usein vaikuttaa työttömyys. Ongelmat kasautuvat usein samoille ihmisille. (Immonen 2010.)

Suvanto tarjoaa asiakkailleen mahdollisuuden kahviin ja ruokailuun, pyykinpesuun, vaatehuoltoon, saunaan, internetin käyttöön, lehtien lukuun sekä tekstiili- ja puukäsitöiden harrastamiseen. Työntekijöiltä saa ohjausta päihdehoidossa sekä muissa elämän pulmatilanteissa. Osa Suvannon työntekijöistä on vapaaehtoisia, kuntouttavan työtoiminnan kautta työsuhteessa olevia tai esimerkiksi työharjoittelussa, työkokeilussa, työelämävalmennuksessa tai yhdyskuntapalvelussa. Suvannon toimesta tai yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa järjestetään erilaisia retkiä, leirejä ja ulkoilupäiviä, saunailtoja ja liikuntaa, esimerkiksi salibandya ja keilailua. Asiakkaat saavat halutessaan myös hengellistä ohjausta ja keskustelua. (Vaajakosken Suvanto 2009.) Suvanto ylläpitää kirpputoria, jonka tuotoilla tuetaan paikallista päihde- ja mielenterveystyötä sekä vuosittain vaihtuvaa hyväntekeväisyyskohdetta (Vaajakosken Suvanto ry.).

Suvanto on tarkoitettu kaiken ikäisille päihde-, mielenterveys- ja syrjäytymisongelmia kohdanneille ihmisille. Asiakaskunnassa on nykyään päihdeongelmien lisäksi mielenterveysongelmia, työttömyyttä ja muilla tavoin ilmenevää yli sukupolvien kulkevaa sosiaalista huono-osaisuutta. Kävijämäärä on 40–45 asiakasta päivässä arkisin kello 8.00–15.00 välillä. (Vaajakosken Suvanto 2009.) Suvannossa käy ihmisiä 18 ikävuodesta ylöspäin ja tulevaisuudessa Suvanto haluaa panostaa yhä enemmän nuoriin asiakkaisiin. Naiskävijöitä on Suvannossa huomattavasti vähemmän kuin miehiä. Tällä hetkellä Suvannossa on vain yksi vakituinen työsuhde, yksi oppisopimusopiskelija sekä lisäksi kolme palkkatuettua työntekijää. (Lahti 2010a.) Suvannon halu panostaa nuoriin asiakkaisiin on yhtenevä vuoden 2010 Sosiaalibarometrin kanssa, josta nousee esille nuorten syrjäymisriskin kasvu kasvavana ilmiönä (Immonen 2010).

Yhteistyötahoja ja verkostoja ovat muun muassa Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelut, Vaajakosken terveysaseman avokatkotoiminta, Sovatek, seurakunnat, raha-automaattiyhdistys, Sininauhaliitto ry, Rikosseuraamuslaitos, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus KOSKE sekä mielenterveysyhdistys Kello ry. Suvanto on jäsenenä Sininauhaliitto ry:ssä, Sovetek-säätiössä, Sosiaalialan työnantaja- ja toimialaliitto ry:ssä sekä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus KOSKE:ssa. (Vaajakosken Suvanto 2009.)

5 SUVANNON ASIAKKAAT

Haastattelemistamme kymmenestä Suvannon asiakkaasta seitsemän oli miehiä ja kolme naisia. Nuorin asiakas oli iältään hieman yli 20-vuotias ja vanhin hieman yli 60-vuotias. Suurin osa asiakkaista oli siviilisäädyltään naimattomia ja he asuivat Vaajakosken alueella. Kaikki haastattelemamme asiakkaat olivat tällä hetkellä työttömiä tai muusta syystä poissa työelämästä. Asiakkaat ovat käyneet Suvannossa keskimäärin hieman alle neljä vuotta. Pisimpään käynyt oli ollut Suvannon asiakkaana 10 vuotta ja tuorein asiakas oli käynyt vajaan kuukauden.

Asiakkaiden päihteidenkäyttöhistoria oli vaihteleva. Suurin osa oli käyttänyt tai käytti vain alkoholia, mutta osan historiaa värittivät myös erilaiset huumausaineet. Yleisimmin päihteidenkäyttö oli alkanut noin 20-vuotiaana. Raittiiksi itsensä määritteli kolme haastateltavaa ja loput kertoivat käyttävänsä päihteitä hallitusti. Pieni vähemmistö oli yhä alkoholin suurkuluttajia. Asiakkaat olivat löytäneet Suvannon useimmiten tuttavien kautta, esimerkiksi niin, että tuttava oli Suvannon asiakkaana, jolloin kynnys lähteä Suvantoon madaltui. Osalle asiakkaista jokin kuntouttava taho tai toinen yhdistys oli suositellut Suvantoa. Puolet haastatelluista kertoi osallistuvansa kaikenlaisiin töihin Suvannossa, vaikka suurella osalla oli myös erityinen tehtävä, josta hän huolehti. Asiakkaat tekivät Suvannossa käsitöitä, kodinhoidollisia töitä sekä osallistuivat virkistystoimintaan, kuten liikuntaan ja retkiin. Osalle asiakkaista Suvannossa käyminen merkitsi perustarpeista huolehtimista, kuten peseytymistä ja ruokailua.

Olemme luoneet kymmenen haastattelun pohjalta neljä ideaalityyppiä. Tyypittelyn avulla pyrimme tuomaan esille aineistosta noussutta Suvannon asiakaskuntaa ja erilaisia asiakastyyppejä. Tyypittelyssä aineistosta etsitään samankaltaisuuksia, joiden perusteella aineisto ryhmitellään ja esitetään tyyppinä, jolloin aineisto saadaan lukijajaystävälliseen muotoon. (Eskola & Suoranta 2005, 181.) Haastatteluista nousi esiin muutamia selkeitä syitä, miksi asiakkaat käyvät Suvannossa eli mitä he saavat siitä elämänsä. Eri asiakastyypeillä nousi esiin muitakin yhteisiä piirteitä, joita kuvaamme tyypeissä Toiveikas Selviytyjä, Tarmokas Tekijä, Oman tiensä Kulkija sekä Palveluviidakkoon Eksynyt.

5.1 Toiveikas Selviytyjä

Toiveikas Selviytyjä käy Suvannossa, koska hänellä ei tällä hetkellä ole työ- tai opiskelupaikkaa. Selviytyjä on suurilta osin jo päässyt kiinni normaaliin elämään, mutta työelämään siirtymisessä hän tarvitsee vielä tukea ja rohkaisua.

Päihteidenkäyttö on aikaisemmin ollut iso osa Selviytyjän elämää, mikä on aiheuttanut päivärytmin kääntymisen päälaelleen ja ajautumisen huonoon seuraan. Selviytyjän elämään on kasautunut huonoja asioita lapsuudesta saakka, ja myöhemmin elämässään hän on joutunut tekemisiin viranomaisten kanssa. Selviytyjä on käyttänyt tai käyttää päihde-, mielenterveys- tai kriminaalihuollon palveluita.

Päihteiden käytön lopettamisen ja suunnan muuttamisen myötä paikkakunta on vaihtunut ja kaveripiiri muuttunut selviytymistä paremmin tukevaksi. Muutto saman kaupungin sisällä kauemmas entisistä kuvioista on ollut riittävät irtiotto. Uusi rauhallinen asuinalue on auttanut päihteistä eroon pääsemisessä. Selviytyjä on motivoitunut käymään Suvannossa ja muuttamaan elämäntyyliään tiedostaen, että ei voi palata entiseen. Selviytyjä viihtyy ihmisten parissa, mutta jännittää yhä heidän seurassaan. Selviytyjä kokee erittäin tärkeänä sen, että hän voi olla Suvannossa oma itsensä eikä tarvitse rohkaisua alkoholista. Selviytyjä suhtautuu päihteisiin nykyään kielteisesti.

Suvannossa käyminen tukee vahvasti Selviytyjän arjen hallintaa tarjoamalla päivittäiset ateriat ja työtä. Selviytyjä on tyytyväinen siihen, että hän on päässyt takaisin kiinni työ- ja normaalielämään pitkän työttömyyden ja päihteidenkäytön jälkeen. Selviytyjällä on voimakas usko elämään ja tulevaisuuteen. Hän on helpottunut ja onnellinen siitä, että on löytänyt paikkansa Suvannosta. Suvanto toimii Selviytyjälle kuntouttavana välietappina matkalla kohti työelämää.

Selviytyjä kokee saavansa hengellistä ohjausta Suvannosta. Hänelle merkitsee paljon, että Suvanto toimii yhteiskristillisellä arvopohjalla ja että kristillisyyttä näkyy Suvannon arjessa. Lähimmäisenrakkaus on hänelle tärkeä periaate, mikä näkyy haluna auttaa ja tukea toisia. Selviytyjän itseluottamus ja usko omiin kykyihin saa Suvannosta tarvitsemaansa vahvistusta. Selviytyjä kertoo elämästään avoimesti.

5.2 Tarmokas Tekijä

Tekijä käy Suvannossa saadakseen päiviinsä mielekästä täytettä. Aikaisemmin työ on toiminut Tekijän elämässä päihteidenkäyttöä rajoittavana tekijänä ja hän tiedostaa, että yksin ja työttömänä ollessa päihteidenkäyttöä on vaikeampi hallita. Nykyisin hallittu päihteidenkäyttö kuuluu Tekijän elämään, mutta Suvannon ansiosta päihteidenkäyttö rajoittuu viikonloppuihin. Tekijän päihteidenkäyttö on tapahtunut ja tapahtuu kotioloissa eikä hän koe päihteidenkäytöstä puhumista helpoksi. Tekijä kokee, että hänen päihteidenkäyttönsä pysyy hallinnassa, vaikka silloin tällöin ravintolaviikonloput pitkittyvätkin. Sen lisäksi että Tekijä saa Suvannosta tukea itselleen, hän pitää erittäin tärkeänä myös sitä, että voi itse olla hyödyksi muille.

Tekijä kaipaa keskustelukumppaneita ja ihmisiä ympärilleen, joiden kanssa voi keskustelun lisäksi harrastaa virikkeellistä toimintaa. Tekijä kaipaa tekemistä ja haluaa kokea olevansa arvokas. Tätä kautta hän saa myös itselleen apua kokemalla itsensä tärkeäksi. Tekijällä on paljon tuttavuuksia Suvannossa ja silloin tällöin myös perhe ja läheiset käyvät siellä. Tekijä ei vaadi Suvannolta uudistumista tai erityistä ohjelmaa vaan on tyytyväinen nykyiseen tarjontaan, eikä hänen ole tarkoitus lopettaa Suvannossa käymistä. Tekijä toivoo, että myös muut hänen kaltaisensa löytäisivät paikan. Hänestä tuntuu, että suurelle osalle ihmisistä osallistumisen kynnyks on liian korkea, mikä voi johtua esimerkiksi Suvannon kristillisyydestä tai leimautumisen pelosta.

5.3 Oman tiensä Kulkija

Kulkija käy Suvannossa syömässä ja saunomassa sekä lukemassa päivän lehden. Kulkija käyttää päihteitä runsaasti. Kulkijalla ei ole motivaatiota lopettaa päihteidenkäyttöä, vaan hän tulee Suvantoon silloin kun on selvin päin. Kulkija on kiinnittynyt palvelujen piiriin, koska hän käy säännöllisesti Suvannossa, vaikkakaan ei päivittäin. Suvannon nollaraja tukee Kulkijaa. Kulkija pitää tärkeänä, että hän saa Suvannosta päivittäin edullisen ruuan. Ruuan lisäksi hän hakee Suvannosta juttu- ja saunakaveria.

Työelämästä pois jääminen on lisännyt Kulkijan päihteidenkäyttöä huomattavasti. Kulkijan mielestä Suvanto on viihtyisä paikka, jonne on helppo tulla, mutta siitä huolimatta hän joutuu käymään Suvannossa useimmiten yksin. Vaikka Kulkija käy Suvannossa pääasiassa vain syömässä, on käymisellä merkitystä myös asiakkaan sosiaalisille verkostoille. Kulkijalle on tärkeää, että ruuan saa aina samasta paikasta suhteellisen läheltä kotia. Kulkija pitää Suvantoa kodinomaisena ja turvallisenä paikkana. Hän pitää tärkeänä sitä, että itsestään voi jakaa muille vain sen verran kuin haluaa. Oman tiensä Kulkija on tyytyväinen, että on uskaltanut tulla Suvantoon, vaikka työssä käydessä kynnyks oli vielä liian korkea.

5.4 Palveluviidakkoon Eksynyt

Eksynyt ei koe Suvantoa täysin omaksi paikakseen, mutta on kotiutunut sinne, koska ei koe juuri hänelle suunnattuja erityisryhmän palveluja omakseen. Hän ei halua leimautua mihinkään ryhmään kuuluvaksi, vaan hän haluaa olla neutraalin ryhmän jäsen. Eksynyt on etsinyt paikkaansa useiden eri palveluiden piiristä, mutta juuri oikeaa ei ole löytynyt. Kunnan palveluja hän ei koe omakseen, koska niiden piirissä usein kuulutaan johonkin erityisryhmään. Eksynyt on käyttänyt myös päihteitä etsiessään itseään ja paikkaansa yhteiskunnassa. Suvannon nollaraja tukee Eksynyttä, koska näin hänen ei tarvitse hakea tukea ryhmään kuulumiselle alkoholista. Kokoontumispaikka on Eksyneelle tärkeä asia.

Eksynyt kaipaa kipeästi yhteisöä, johon kuulua ja jossa hän voi kokea tulevansa hyväksytyksi ja olevansa samanlainen kuin muut. Eksynyt ei halua nähdä Suvantoa kuntouttavana paikkana, vaan tavallisena työpaikkana, jossa tienataan elanto. Eksynyt on käynyt Suvannossa kauan, sillä hän tarvitsee paikan, jossa tehdä työtä ja saada onnistumisen ja tarpeellisuuden kokemuksia. Eksynyt kaipaa pysyviä rutiineja ja tähän tarpeeseen Suvanto pystyy vastaamaan. Suvanto on todella iso asia Eksyneen elämässä ja Suvannon ansiosta Eksynyt ei ole enää vallon Eksynyt. Eksyneen realiteettien taju on hieman hämärtynyt. Hän voi pyrkiä hämäämään ihmisiä puheillaan. Eksynyt tulee toimeen kaikenlaisten ihmisten kanssa.

5.5 Suvannon asiakkaiden haasteet

Vaikka jokaisella Suvannon asiakkaalla on omat yksilölliset piirteensä ja haasteensa, nousivat toistuvina asioina esille päihdeongelmat, mielenterveysongelmat, työttömyys ja yksinäisyys. Nämä pulmat voidaan nähdä asioina, jotka tekevät ihmisestä huono-osaisen ja voivat aiheuttaa syrjäytymistä yhteiskunnasta.

Huono-osaisuudella tarkoitetaan laaja-alaista elämisen laadun ja elämäntapojen puutteiden esiintymistä (Blomqvist, Häkkinen, Särkelä, Viander 2009, 10). Huono-osaisuuden keskeisinä elementteinä pidetään ennen kaikkea työttömyyttä tai työllistymisen ongelmia, perheeseen tai muihin sosiaalisiin suhteisiin liittyviä ongelmia, terveysongelmia, sosiaalista ja koulutuksellista huono-osaisuutta sekä syrjäytymistä vaikuttamisesta ja osallistumisesta. (Huhtanen, Kauppinen & Mäkelä 2009, 186.) Huono-osaisuus voi nykyään osua kenen tahansa kohdalle. Ihmisten tilanteet ovat monenlaisia ja huono-osaisten ryhmä on monin tavoin hajautunut. Pienetkin yksittäiset tekijät, kuten stressi, avioero tai sairastuminen, voivat laukaista huono-osaisuuden. Usein kuitenkin on kyse kasautuvista ongelmista, eikä selkeää syytä tapahtumien kululle voida selvittää. (Tarvainen 2006.)

Syrjäytymistä kuvataan usein huono-osaisuuden kasautumisena eikä sille ole olemassa vain yhtä määritelmää. Syrjäytymistä voidaan kuvata prosessina, jossa huono-osaisuuden elementit vahvistavat toinen toistaan. Syrjäytymisen noidankehä voi lähteä liikkeelle esimerkiksi työttömäksi jäämisestä, joka altistaa köyhyydelle ja mahdollisesti myös esimerkiksi päihdeongelmille. Merkittävimpinä syrjäytymiselle altistavina tekijöinä pidetään yleensä juuri työttömyyttä sekä läheisten ihmissuhteiden puutetta. (Heikkilä, Karvonen, Moisio & Simpura 2008. 251–252.) Yksittäiset ongelmat eivät aiheuta syrjäytymistä, vaan kyse on kasaantuneista ja pitkäaikaisista ja moniulotteisista ongelmista. Syrjäytymisestä puhuttaessa puhutaan yksilön hyvinvoinnin ongelmien lisäksi yksilön ongelmista suhteessa yhteisöön ja yhteiskuntaan. Esimerkiksi yhteiskunnassa vallitsevien kulutustottumusten ulkopuolelle jääminen voi aiheuttaa ulkopuolisuuden tunnetta. (Raunio 2006, 31–32.)

Syrjäytyneisyyteen liittyvät usein myös riippuvuus ja päihteet. Kun puhutaan syrjäytymisestä, puhutaan siis usein myös päihdeongelmasta. Päihdeongelmaan

liittyvät puolestaan köyhyys ja toivottomuus. Ongelma on hankala, sillä syrjäytyneet eivät itse kykene puolustamaan omia oikeuksiaan. Toivon herääminen syrjäytyneessä on erittäin tärkeää, sillä toivo tarkoittaa syytä elää. Ihminen tarvitsee syyn nousta aamulla ylös sängystä. (Lund 2006, 9–10.)

Puhuttaessa huono-osaisuudesta ja syrjäytymisestä voidaan käyttää myös käsitettä ilkeä ongelma. Ilkeän ongelman alkua ja loppua ei voida määritellä, sillä siihen ei ole yhtä syytä, vaan se on oireiden, syiden ja seurausten kimppu. Ongelman ratkaiseminen on vaikeaa tai mahdotonta, eikä ole mahdollista osoittaa, kenen tehtävä ongelman selvittäminen on. Ilkeiden ongelmien kohtaamiseen tarvitaan moniammatillista yhteistyötä ja uusien toimintatapojen kehittelyä. Ilkeiden ongelmien käsittelemiseen tarvitaan erilaisia käsitteitä ja toimintamalleja kuin tavallisten, kesyjen ongelmien ratkaisuun. Sosiaalihuollon palvelut vastaavat kesyjen ongelmien tarpeisiin. Kesyt ongelmat ovat tarkasti määriteltävissä ja ongelmat voidaan ratkaista tiettyä kaavaa käyttäen. Esimerkiksi huonoon taloudelliseen tilanteeseen ihminen voi hakea toimeentulotukea, mikä on selkeä ratkaisu ongelmaan. (Virkkunen 2007, 4–5.)

Syrjäytymiskäsitteen lisäksi ihmisen kokemaa toiseutta ja ulkopuolisuutta voidaan kuvata marginalisaation käsitteellä. Hyvärin (2001) mukaan Granfelt (1998) erottaa syrjäytymisen ja marginalisaation niin, että syrjäytyminen liittyy yhteiskunnan rakenteisiin ja ihmisiä niistä syrjäyttäviin prosesseihin, kun taas marginalisaatio liittyy ihmisen omaan kokemukseen syrjään jäämisestä. Syrjään jääminen voi olla vain sosiaalista etäisyyttä, vaikka muut ihmiset olisivat fyysisesti lähellä. (Hyväri 2001, 72.) Kannasoja (2006) toteaa Pro Gradu -tutkielmassaan syrjäytyneiden olevan huono-osaisia, kun taas marginaalissa elävät ihmiset eivät välttämättä ole huono-osaisia. Näin ollen marginalisaatioon voi negatiivisten asioiden ohella liittyä myös positiivia asioita. Esimerkiksi työttömänä ollessa ihmisellä ei ole niin paljon rahaa käytettävissään, mutta sen sijaan hänellä on aikaa esimerkiksi toteuttaa itseään ja panostaa ihmissuhteisiin. Kannasoja kirjoittaa tutkielmassaan, että Järvisen ja Janhukaisen (2001) mukaan marginalisaatiolla voidaan kuvata mitä tahansa kohderyhmää, koska kenen tahansa on mahdollista asettua tai tulla asetetuksi syrjään jostakin elämän alueelta. (Kannasoja 2006, 25.)

Päihteet liittyvät jollain tavalla moniin vaikeisiin ihmiskohtaloihin Suomessa ollen joko niiden syy tai seuraus (Lund 2006, 9). Päihteitä käytetään usein lääkkeeksi

toivottomuuteen, kun tilanne on jo niin paha, että muuta keinoa ei enää nähdä. Kun ihminen menettää toivonsa, hän usein menettää myös kykynsä katsoa tulevaisuuteen. Toivottomuus voi saada alkunsa jo lapsuudessa. Jos ihmiseltä puuttuu mielekästä tekemistä ja elämänhallinnan tunteen tarjoamaa tyydytystä, hän voi hakea korvaavaa mielihyvää esimerkiksi alkoholista. (Lund 2006, 54–57.)

Päihteiden käytön taustalla voi olla hukassa oleva identiteetti ja eksyksissä olon tunne, jota lievitetään alkoholilla. Niemelän (2002) mukaan alkoholilla on minäkuvaan pönkittävä vaikutus ja päihteiden käyttöön liittyykin usein kielteinen minäkuva ja identiteetti. Alkoholilla ihminen voi peittää heikkoa itsetuntoaan ja tulla hetkellisesti sosiaalisiksi. (Niemelä 2002, 81–82.)

Yhteiskunta vaikuttaa osaltaan ihmisten hyvinvointiin. Esimerkiksi suvaitsemattomuus, työttömyys ja kodittomuus ovat suuria pahoinvointia aiheuttavia tekijöitä. Sosiaalinen tuki ja turvallinen ympäristö puolestaan edesauttavat hyvinvointia. Pahoinvointi on yhteydessä mielenterveyden ongelmiin, joista masennus on Suomessa yleisin. (Aalto, Bäckmand, Haravuori, Lönnqvist, Marttunen, Melartin, Partanen, Partonen, Seppä, Suomalainen, Suokas, Suvisaari, Viertiö & Vuorilehto 2009, 7–8.)

6 SUVANNON MERKITYS ASIAKKAILLE

6.1 Elämänhallinta ja mielekäs tekeminen

Elämänhallinta on tunne, sisäinen voimavara, joka kertoo uskosta itseensä, kyvystä selviytyä elämässä eteen tulevista erilaisista tilanteista ja vaikuttaa oman elämän kulkuun sekä tätä kautta elämän kokemiseen mielekkäänä. Nämä asiat liittyvät sisäiseen elämänhallintaan. Sisäisen elämänhallinnan lisäksi puhutaan ulkoisesta elämänhallinnasta, joka määräytyy yhteiskunnan vaatimusten mukaan ja jossa korostuvat aineelliset tekijät. (Heimonen 2007, 20–21.)

Käytännössä elämänhallinnan tukeminen voi olla aluksi esimerkiksi lämmön ja ravinnon tarjoamista asiakkaalle. Elämänhallinnan lisääntyessä tuen tarve muuttuu

ihmisen toipumisprosessin myötä erilaiseksi. Päiväkeskus voi tarjota tukea elämänhallintaan asiakkaan koko toipumisprosessin ajan. Päiväkeskus on usein ensimmäinen askel ihmisen elämän kohentamisessa. Päiväkeskuksessa aloitetaan elämän rakentaminen usein päivärytmin etsimisellä, mikä nousi hyvin esiin myös haastatteluistamme. (Heimonen 2007, 21.)

Selkein elämänhallinnan tunnetta luova tekijä oli haastatteluidemme perusteella mielekäs tekeminen. Sen lisäksi asiakkaat nostivat esille sosiaalisen tuen. Sosiaalisen tuen voidaan myös katsoa kuuluvan osaksi elämänhallintaa, mutta erotamme elämänhallinnan ja sosiaalisen tuen käsitteet kuitenkin toisistaan, sillä sosiaalinen tuki itsessään käsittää paljon asioita, joita Suvannon asiakkaat nostivat esille haastatteluissa. Käsittelemme sosiaalista tukea seuraavassa alaluvussa.

Haastatteluiden perusteella Suvanto tarjoaa asiakkailleen kokonaisvaltaista tukea elämänhallintaan toipumisprosessin eri vaiheissa. Ulkoisten tekijöiden, eli ruuan ja muiden perustarpeiden lisäksi, asiakkaat saavat laajasti tukea itsetunnon vahvistamiseen ihmissuhteiden ja tekemisen kautta. Asiakkaat kokivat saavansa Suvannosta tukea päihteettömyyteen. Suvannon nollaraja ja mielekäs tekeminen päivisin vähentävät päihteidenkäyttöä erityisesti arkena. Osa asiakkaista uskoi käyttävänsä enemmän päihteitä, jos Suvantoa ei olisi. Suvannon sijaan päivät saatettaisiin täyttää esimerkiksi anniskeluravintoloissa istumisella. Seuraavassa asiakkaat kertovat miten Suvannossa käyminen tukee heidän päihteettömyyttään ja arjessa selviämistään.

”No sehän rajottaa ilman muuta siinä, että tänne ku ei voi tulla siis viinalta haisevana eikä juovuksissa eikä vähänkää ottaneena ni tottakai se rajottaa, ilman muuta. Et sehän on yks tärkeä tekijä siinä justiisa.”
(H1)

”Mul on niin ku päivät tekemistä ja just se ettei tuu sitä alkoholia otettuu, koska silloin ku mä käyn töissä niin mä en ota, et se on aika iso asia. Ja muutenkin se rytmi.” (H4)

”Mulle kun joskus sattuu jotain elämässä, niin silloin repsahtaa. Paitsi sit jos mä oon työssä. Mä en oo työtäni menettäny ikinä. Tai jos on hyvä tyttöystävä tai näin poispäin ja silloin sattuu jotain. Mut jos mä oon yksin ja työttömänä ni se helposti repsahtaa sitte.” (H8)

Nykyään työtä pidetään yhtenä tärkeimmistä tekijöistä ihmisen elämässä. Ihmisen arvo määräytyy pitkälti työn kautta ja työ jäsentää ihmisen koko elämää. Työttömäksi jääminen johtaa helposti päihteiden käytön lisääntymiseen. Työpaikan menettämisestä seuraava turvattomuus ja toimeettomuus johtavat siihen, että ihminen hakee korviketta työlle esimerkiksi päihteistä. (Lund 2006, 61–62.) Myös meidän aineistostamme nousi esille päihteidenkäytön runsas lisääntyminen työttömäksi jäännin myötä.

”Nyt oon käyttäny enemmän sit sen jälkeen ku jäin töistä pois. --- Nyt ku on vapaata aina niin. Eli se lisäänty ainaki puolella voijaan sanoa näin suoraan.” (H6)

Uusivuoren (2008) mukaan Glasser (1999) määrittelee ihmisen tärkeimmiksi tarpeiksi rakkauden saamisen ja antamisen, yhteenkuuluvuuden tarpeen ja itsensä arvokkaaksi tuntemisen tarpeen. Itsensä hyväksytyksi ja arvokkaaksi tunteminen motivoi myönteiseen tekemiseen, sillä ihminen alkaa uskoa omiin kykyihinsä ja mahdollisuuksiinsa vaikuttaa elämänsä kulkuun. (Uusivuori 2008, 160–161.) Esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan yksi suurimmista motiiveista on, että ihminen kaipaa merkityksellisyyden kokemuksia, joita hän saa tekemästään työstä (Laimio 2010). Eräs haastateltavamme kuvasi Suvannon merkitystä seuraavalla tavalla:

”Mulle se on ainakin toi mun oma työ mitä mä saan tehdä, se on itsenäistä. Mun ei tarvii kysyä neuvoa keneltäkään. Sen mä koen, että se on parasta et saa tehdä sitä, itsenäistä työtä. --- Täällä voi jutella ihmisten kanssa ja täällä saa positiivista palautetta välillä. On juttuseuraa ja kyllähän nää tukee.” (H3)

Suvannon yksi tärkeimmistä tehtävistä on tarjota asiakkaalle oleskelupaikka, jossa hänet hyväksytään juuri sellaisena kuin hän on. Oleskelupaikan lisäksi tekeminen on erittäin tärkeää. Suvannossa voi tehdä tai olla tekemättä juuri niin paljon kuin itse haluaa ja työtä voi tehdä ilman suorituspainetta. Suvannossa asiakkaat arvostavat toinen toistaan sekä toistensa työpanosta. Suvannossa asiakkaat ovat samalla myös toimijoita, jotka pitävät Suvannon toimintaa yllä ja tekevät Suvannosta sellaisen paikan kuin se on.

Päihteet ja niiden mukanaan tuomat kaverit, joilla on samoja kokemuksia, lievittävät omaan elämäntilanteeseen liittyvää ahdistusta. Myös työ ja tekeminen tuovat arkeen mielekästä sisältöä ahdistusta lievittämään. Ihminen tarvitsee päiviinsä sisältöä ja voi paremman tekemisen puutteessa käyttää aikansa päihteiden käyttöön. Jokainen ihminen tarvitsee tekemisen lisäksi onnistumisen kokemuksia, jotta itsekunnioitus ja toivo pysyvät yllä. Työtön voi tuntea olevansa kaikin tavoin hyödytön. (Lund 2006, 64–65.)

Syrjäytymisvaarassa oleville ihmisille päivittäinen tekeminen saattaa antaa paljon enemmän kuin esimerkiksi harvoin tapahtuva terapia tai tapaamiset mielenterveyshoitajan kanssa. Ihminen tarvitsee tukea jokapäiväisessä elämässä. (Lund 2006, 66–67.) Ihmisillä on erilaisia tarpeita ja toiset hyötyvät erilaisista kuntoutusmenetelmistä kuin toiset, joten vaihtoehtoja tulisi olla tarjolla. Erilaiset päihdepalvelut eivät sulje toisiaan pois vaan parhaimmillaan esimerkiksi keskusteluterapia ja vapaamuotoinen päiväkeskustoiminta täydentävät toisiaan. Suvannosta asiakkaat saavat elämäänsä tärkeitä ihmissuhteita, jotka ehkä muuten puuttuisivat kokonaan.

Oleellinen osa mielekästä tekemistä tai edellytys sille on paikka mihin mennä. Monet asiakkaat kokivat itsensä yksinäisiksi kotona ollessaan, ja he tulivat Suvantoon puuhaamaan jotain pientä ja ennen kaikkea olemaan muiden ihmisten kanssa. Työssäkäyvät ihmiset menevät päivisin työpaikalle, jossa ovat useimmiten kanssakäymisessä muiden ihmisten kanssa. Suvannossa kävijät saavat Suvannosta samanlaisen yhteenkuuluvuuden ja merkityksellisyyden tunteen.

”Ehkä se oli kuitenkin kiinnostus siihen, että ei tarvii yksin siellä kotona pyöriä. Kai se niinku suurin syy oli sitten. Ensin niin ku ajankulua käy tässä, tehä pientä askareta ja tietenki syödä.” (H7)

”Ihmiset kaipaa tekemistä, että ne, ne haluaa tehä jotain kumminki. Ehkä se on se, että ne haluaa tehä jotain ja jotkut ehkä tulee sen takia, että niillä on jotain ongelmia, ne haluaa päästä ongelmistaan eroon.” (H3)

Aineistostamme ilmeni selkeästi, että ihmiset tarvitsevat päiviinsä mielekästä tekemistä, jonka kautta he voivat kokea itsensä hyödyllisiksi ja tärkeiksi. Iso osa

haastateltavista nosti esille päivärytmin, joka piti sisällään aamuheräämisen, ruokailun ja arjen erottumisen viikonlopusta. Suvannossa käynti vähensi myös yksinäisiä hetkiä kotona. Yhdeksän kymmenestä haastateltavasta kertoi käyvänsä Suvannossa päivittäin. Moni heistä oli sitoutunut Suvannossa käymiseen hoitamalla siellä erilaisia tarpeellisia tehtäviä siivouksesta saunailtojen järjestämiseen.

”Paljon auttanut arkirytmien kanssa, että on saanut sitä vähän kasaan, että herää aamusta ja menee illalla nukkumaan, kun se on välillä ollut toisinkin päin, että herää illalla ja menee aamulla nukkumaan ja on se mukava päästä tekemään työtä.” (H5)

”Se tuo tietyn rytmin mun elämään, erottaa viikonloput arjesta nyt. Eihän niitä ennen odottanut millään lailla.” (H3)

”Niin kuin mä jo sanoin, tää on semmonen henkireikä mulle, että mä saan olla osan päivästä täällä ja sit mulle jää omaa aikaa.” (H1)

”Mä tuun niin kuin joka aamu tänne mielellään. Ettei mulla oo yhtään semmosta niin kuin aamua ollut, et mä niin kuin mä haluaisin jäädä nukkumaan.” (H4)

6.2 Sosiaalinen tuki

Sosiaalinen tuki liittyy muilta ihmisiltä saatuun tukeen, joka saa meidät tuntemaan itsemme tärkeiksi ja arvostetuiksi. Sosiaalista tukea saadaan sekä ihmisiltä ja yhteisöiltä että julkisen järjestelmän piiristä. Sosiaalinen tuki liittyy olennaisesti elämänhallinnan tunteeseen. Kun ihmisen omat voimavarat ovat vähäisiä, sosiaalisen tuen merkitys korostuu. (Sohlman 2004, 49–50.)

Kinnunen (1999) määrittelee sosiaalisen tuen ihmisten, lähiyhteisöjen ja julkisen järjestelmän toiminnoiksi, joiden kautta luodaan edellytyksiä elämänhallinnan autonomisuudelle. Sosiaalisessa tuessa on kysymys vuorovaikutuksellisesta toiminnasta. Sosiaalisen tuen muodot vaihtelevat ihmisen eri elämänvaiheissa, mutta se on erityisen tärkeää elämän muutosvaiheissa. Sosiaalisen tuen avulla ihminen pystyy tekemään elämänhallintaansa vaikuttavia muutoksia ja itsenäisiä ratkaisuja. (Kinnunen 1999, 102–103.)

Kososen (2008) mukaan Kumpusalo (1991) määrittelee sosiaalisen tuen sisältävän aineellista tukea (esimerkiksi rahaa ja tavaroita), toiminnallista tukea (kuten päiväkeskuspalvelut), tiedollista tukea (esimerkiksi palveluohjaus), emotionaalista tukea (huolenpito, ymmärrys, vertaistuki ja kannustustuki työntekijöiltä) ja henkistä tukea (aatteet ja usko) (Kosonen 2008, 31). Yhdeksi suurimmaksi yhteiseksi nimittäjäksi sille, mitä useat Suvannon asiakkaat kokevat saavansa Suvannossa käymisestä, sopii hyvin sosiaalinen tuki. Eräs asiakkaista antoi esimerkin, kuinka kokonaisvaltaista Suvannosta saatu tuki voi olla:

”Mä tiän monta tapausta --- kaveri on ollu aivan maassa, siis hirvee putki päällä, on menny kämpät ja on kaikki. Ni on varmaan saanu täältä sen avun. On hommattu uus kämppä ja joitahin kavereita tiedän, jotka on tänä päivänäkin aika hyvällä mallilla.” (H7)

Sosiaalisen tuen muodoista haastatteluistamme nousivat esille selkeimmin yhteisöllisyyteen, uskoon ja vertaistukeen liittyvät asiat, joita käsittelemme tarkemmin alla. Kysyttäessä, millaista tukea Suvanto on asiakkaiden elämään antanut, neljä kymmenestä nosti esille keskustelun ja tuen muilta asiakkailta eli vertaistuen ja kolme kymmenestä nosti esille työntekijöiltä saadun tuen. Suvannossa asiakkaiden auttaminen voi olla myös konkreettista ja aineellista, esimerkiksi auttamista asunnon löytämisessä ja sisustamisessa sekä viranomaisten kanssa asioinnissa. Asiakkaat pitivät tärkeänä myös sitä, että vaikka he eivät juuri tällä hetkellä koe tarvitsevansa tukea, tarpeen tullen he voivat aina kääntyä Suvannon puoleen ja saada tarvitsemaansa tukea.

”Karista saa sellasen puolestapuhujan. --- Karin kanssa kaik mennee aina juttelemaan nii, se on semmonen kenen kanssa on hyvä jutella.” (H9)

”Ne otetaan tosissaan jos kaveri tarvii sitä, oli sit nainen tai mies, tarvii sitä apua niin otetaan se tosissaan ja yritetään sitten ohjata ja, koska ne itse eivät, ei tuu hakeuduttua varmaan jonnekin tuonne et sä joudut Kyllönmäelle tai johonki. Asunnot pois, yritetään järjestää asunto. Ne jotenki kuitenkin arvostaa sit että. --- Tässä sen niin ku näkee silleen, että nääki kaverit varmaan jos aikasemmin ois, mutta kun ei. Sit ku ollaan siellä, siellä ollaan, melkein mennään sitä pohjamutia myöten niin tulee niin ku se viimeinen hätä.” (H7)

6.2.1 Yhteisöllisyys

Yhteisöllä tarkoitamme tunnesiteiden ja yhteisten arvojen pohjalta syntyvää ihmisten välistä yhteyttä. Yhteisöt ovat siis sosiaalisten suhteiden verkostoja, jotka ovat syntyneet muun muassa yhteisten kokemusten perusteella. Nyky-yhteiskunnasta puuttuva yhteisöllisyys lisää sosiaalisten suhteiden perusteella syntyneiden yhteisöjen merkitystä. (Niemelä 2004, 11.)

Yhteisöllisyys tarkoittaa ihmisten yhdessäoloa ja heidän toisilleen antamaa aikaa. Hyvä yhteisö kasvattaa ihmisen vastuullisuutta ja rohkeutta. (Aalto-Kallio, Koskinen-Ollonqvist & Rouvinen-Wilenius 2009, 30.) Turvallinen ja tukea antava yhteisö on toimiva apu päihdekuntoutumisessa. On hyvä, jos yhteisö on melko pieni, sillä päihdeasiakkaiden voi olla vaikea luottaa toisiin ihmisiin ja pieni yhteisö luo turvallisuutta. Yleisimmin ihmisen ydinyhteisö on perhe, mutta myös muu yhteisö voi tarjota samanlaista tukea kuin perheyhteisö. (Lund 2006, 79.)

”No kyllä se mulle merkitsee näitä ystäviä mitä on tullu tässä vuosien saatossa ja tietenkin aina sitten haluaa kuitenkin jollain tavalla niin ku auttaa --- Kai se mulle kuitenkin merkitsee sitten aika paljon se kuitenkin, että kotona joskus kun miettii jos on pitempiä aikoja mökissä on pirun huonot kelit ja kaikki tämmöset näin... lähenpä Suvantoon istuu. Kyllä se niinku ensimmäinen paikka on että tulenpa tänne näin, ketä täällä on. Vaikkei täällä istu ku sen tunnin tai jotain, juo kahvia ja.”
(H7)

Yhteisön tärkeimpiä tehtäviä ovat luottamuksen ja toivon syntyminen ja ylläpitäminen sekä pitkäkestoinen läsnäolo. Yhteisöön kuuluminen ja osallisuus antavat ihmiselle tunteen, että hänestä välitetään. Yhteisön tukeva voima ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, sillä kaikki yhteisöt eivät ole ongelmattomia. Arvioitaessa yhteisön antamaa tukea on muistettava kiinnittää huomiota yhteisön laatuun ja hyviin tarkoitukseen. (Lund 2006, 79–80.) Yksi asiakas koki, että Suvannon yhteisöön oli alussa vaikea päästä sisälle. Jos itse on arka ja sosiaaliset tilanteet ovat vaikeita, on mihin tahansa yhteisöön sisään pääseminen hankalampaa. Vaikka Suvannon yhteisö on avoin ja ystävällinen, se ei automaattisesti tarkoita, että jokainen Suvantoon tuleva pääsee hetkessä osaksi tiivistä yhteisöä. Kun kyseinen asiakas oli tottunut ihmisiin ja tiesi, millaisia he ovat, hänen olonsa helpottui. Suvantoon tulon alkuvaiheessa korostui ohjaajien tuen ja läsnäolon merkitys.

Osallisuus on yksi yhteisöllisyyden lähikäsitteistä ja sillä tarkoitetaan yhteisöön kuulumisen lisäksi yksilön vaikuttamismahdollisuuksia, mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään sekä sitoutumista yhteisöön. Osallisuuden tunne eli vaikuttaminen omaan elämään lisää ihmisen hyvinvointia. Yksilön osallisuus lisääntyy sitä mukaa, kun hänen identiteettinsä vahvistuu. Osallisuuden myötä yksilö kokee olevansa tärkeä osa yhteisöä, jolloin hän kokee itsensä merkitykselliseksi. (Aalto-Kallio ym. 2009, 30–31.)

Länsimaissa ihmiset eristäytyvät toisistaan koko ajan enemmän. Jo pelkästään yksinäisyydellä on todettu olevan erittäin merkittäviä vaikutuksia ihmisen terveyteen. Laajan Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen (2010) mukaan sosiaalisten suhteiden puute voi olla yhtä haitallista tai jopa haitallisempaa terveydelle kuin esimerkiksi tupakointi tai alkoholismi. Tutkijat esittävät, että yhteisöllisyyden lisääminen ja siihen kannustaminen voivat olla lääke elämänlaadun parantamiseen ja ennenaikaisen kuoleman välttämiseen. (Holt-Lunstad, Layton & Smith, 2010.)

Yhteisöllisyyteen liittyviä asioita, joita useimmat asiakkaat nostivat haastatteluissa esille, olivat muun muassa ihmisten näkeminen ja keskustelu sekä tuen saaminen muilta asiakkailta ja työntekijöiltä. Muita esille nousseita asioita tähän liittyen olivat muiden auttaminen, hengellisen tuen saaminen, rohkeuden lisääntyminen kanssakäymisessä ihmisten kanssa sekä itsensä merkitykselliseksi tunteminen. Suvannossa käyminen oli lisännyt osan sosiaalista verkostoa erityisesti Suvannon sisällä, mutta rohkeuden saaminen näkyi myös muissa elämänpiireissä. Asiakkaat kokivat, että Suvannossa on hyvä ilmapiiri ja siellä viihtyy.

”Täällä ei kysellä taustoja eikä mitään. Tääl on tosi mukavaa tää porukka. Ei yhtään hankalaa tapausta, kaikilla on omat persoonalliset piirteensä.” (H8)

”Kyllä tästä tulee joku semmonen, että kyllä siinä mieli virkistyy kuitenkin. Sanotaan et jos sullon ihan pirunmoinen masennus, sit ku täältä yleensä lähtee ja näitten ystävien kanssa täällä heittää huulta ja keskustelee niin sitä on niin ku toinen ihminen. Kait se antaa sitä mielenvirkeyttä. Jos näin yksinkertaisesti sanoo, sehän sisältää aika paljon mut niinku näin. Että se antaa juuri sitä.” (H7)

6.2.2 Kristillisuus

Kristillisen päihdetyön perustana ovat Jumalan rakkaus kaikkia ihmisiä kohtaan sekä inhimilliset kohtaamiset päihdetyössä. Kristillisessä päihdetyössä viime kädessä Jumalan rakkaus on ihmistä kantava voima. Kristillisen päihdehoitoyhteisön voidaan katsoa perustuvan työntekijöiden ja vapaaehtoisten vakaumuksesta kumpuavaan välittämiseen sekä yhteisöön, jonka turvin yksilöt voivat kohdata elämän perustavanlaatuisia kysymyksiä. Kristillisyyteen vahvasti kuuluva lähimmäisen rakkaus tarkoittaa päihdetyössä sitoutumista ihmisiin ja heidän elämänsä jakamista. (Lund 2006, 81–82.)

Kun ihminen tekee päihdetyötä palkan takia, asiakkaan kohtaaminen voi jäädä pintapuolisemmaksi kuin silloin kun työtä tehdään henkilökohtaisten aatteiden tai näkemyksen puolesta. Hengellisyys voi auttaa päihdeistä irtaantumisessa koska se täyttää päihdeiden jättämän tilan ihmisen elämässä. (Lund 2006, 81–84.) Näkemys ja peruste päihdetyön tekemiselle voi tietenkin löytyä muualtakin kuin kristillisyydestä ja toisaalta kristillisuus ei tee kenestäkään automaattisesti hyvää päihdetyöntekijää. Osa haastattelemistamme asiakkaista koki kristinuskon tuovan toivoa elämäänsä ja oli tullut Suvantoon nimenomaan kristillisyyden takia.

Niemelän (1999) mukaan kristillisessä päihdetyössä ongelmia ratkaistaan inhimillisten keinojen sijaan uskon, toivon ja rakkauden avulla. Kristillisessä päihdetyössä uskotaan, että Jumala auttaa ihmistä ongelmissaan myös maan päällä. Uskonnollisuus näkyy eri yksiköissä eri tavoin. Joissakin yksiköissä selitetään päihdeongelmaa ja siitä vapautumista kristillisyyden kautta, jolloin usko on vahvasti esillä ja se toimii välineenä ongelmien ratkaisussa ja toipumisessa. Osassa yksiköitä usko näkyy vain esimerkiksi aamuhartauksina ja papin vierailuina. Osalla asiakkaista kristillisuus on aina ollut osa elämää, osalla kristillisuus on tullut tukea antavaksi voimaksi raitistumisen aikana ja osalla kristillisuus on tullut täyttämään raitistumisen jälkeistä tyhjyyttä. Uskonnosta ei saa tehdä asiakkaalle kahletta eikä sen nimissä pidä vaatia asiakkaalta muutosta. Asiakasta ei muokata mihinkään muottiin sopivaksi, vaan työtä tehdään asiakkaan lähtökohdista käsin. (Niemelä 1999, 276–279; 283; 293.)

Suurin osa haastattelemistamme asiakkaista koki Suvannon kristillisyyden neutraalina asiana; ei hyvänä eikä huonona. He kokivat, että kristillisuus ei haittaa heitä itseään,

mutta epäilivät sen nostavan joillekin ihmisille kynnystä tulla Suvantoon. Asiakkaat kunnioittivat kristillisyyttä ja olivat sitä mieltä, että kristillisuus vaikuttaa suuresti Suvannon toimintaan; ilman kristillisiä periaatteita Suvanto tuskin toimisi.

Kristillisuus nähtiin hyvänä asiana, mutta niin, että on jokaisen oma asia uskoko vai ei. Osa asiakkaista koki, ettei kristillisyyttä tule korostaa liikaa eikä varsinkaan tyrkyttää, koska kyseessä on niin henkilökohtainen asia. Toisaalta osa koki, että kristillisuus voisi olla vielä enemmän esillä. Isolle osalle asiakkaista kristillisuus ei ollut henkilökohtaisesti tärkeä asia, eikä Suvannon kristillisyyttä juuri ajateltu.

”Täällä ei tyrkytetä uskontoa eikä mitään kenellekään. Mut must tuntuu, et monelle, kun ne tietää et tää on uskonnollispohjanen paikka, ni joillekin se voi olla este tulla tänne et ne pelkää sitä että täällä tuputetaan jotenki. Mutta täällä ei tuputeta kenellekään mitään. Et kysyä voi ja Karin kanssa voi jutella aina, mut se on sit omalähtöistä se asia.” (H1)

”No sitähan jännitti tietysti minkälainen paikka se on. Mutta eihän siinä tota sen kummempaa ollu. Et sitä luuli ihan jotenki toisenlaiseks, mutta eihän se ole sen kummosempi ku menee mihin baariin tahan.” (H6)

Kolmelle asiakkaalle kymmenestä kristillisuus oli erittäin tärkeä asia ja päivittäinen puheenaine Suvannossa tiettyjen ihmisten kanssa. Usko tuli esille haastattelutilanteissa useaan otteeseen sivulauseessa. Kysyttäessä kristillisyyden merkitystä vastattiin lyhyesti esimerkiksi ”olen uskossa”. Meille tuli tunne, että usko on niin henkilökohtainen asia, että siitä ei sen enempää lähdetty puhumaan haastattelutilanteessa. Kristillisyyteen liittyvistä lainauksista ei tule esille, kuinka tärkeää kristillisuus oli joillekin asiakkaille.

6.2.3 Vertaistuki

Vertaistuella tarkoitetaan ryhmää, joka koostuu saman kokeneista yksilöistä ja jotka auttavat toisiaan henkisesti, sosiaalisesti tai aineellisesti. Vertaistuki on tuen muoto, jossa uhri muuttuu ajan myötä auttajaksi saman kokeneille. Vertaistukiryhmät ovat usein epävirallisia, joten tilastotietoa siitä, kuinka monia ihmisiä ne auttavat, ei ole saatavilla. Yksilöiden saamien terapeuttisten etujen lisäksi vertaistuella on muita sosiaalisia etuja, jotka vaikuttavat laajempaan yhteisöön. Esimerkiksi

vertaistukiryhmän myötä yksilöiden vuorovaikutustaidot ja kyky vaikuttaa elämänsä kulkuun lisääntyvät. (Borkman 1999, 4, 194-195.)

”You alone can do it but you cannot do it alone” eli ”Vain sinä voit tehdä sen, mutta et voi tehdä sitä yksin” on Borkmanin (1999) mukaan usein lainattu sanonta kun puhutaan vertaistuesta. Lauseeseen sisältyy kaksi ajatusta; yksilön vastuu itsestään eli riippumattomuus sekä vertaistuen merkitys eli se, että saa olla riippuvainen muista. Vertaistuessa saadaan itse apua auttamalla muita eli ollaan yhtä aikaa omatoimisia sekä riippuvaisia toisista ihmisistä. (Borkman 1999, 195-196.)

Syrjäytyneen todellisuus on usein sellainen, etteivät sitä voi täysin ymmärtää muut kuin saman kokeneet. Aito, eläytyvä ymmärtäminen on helpompaa vertaiselle kuin koulutetulle auttajalle. Myös toivon luoja on ylivoimainen, sillä hän on elävä esimerkki siitä, että vaikeuksista voi selvitä. Vertaistuki voi olla vaikuttavaa myös silloin, kun molemmat ovat edelleen samassa tilanteessa ja toipuminen on vasta alussa. Myötäeläminen ja yhteenkuuluvuuden tunne vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin. (Lund 2006, 78.)

”Kaikki on semmosii ymmärtäväsii ja niitten kanssa on helppo jutella ja. Mä koen sen sellai. --- Mä oon huomannu niin ku täällä, ku täällä on kumminki samanlaista ihmistä, niin mä oon niin ku sellai vähän rohkeempi.”(H4)

Vertaistuki on arkisempaa kohtaamista kuin esimerkiksi päihdehuollon työntekijöiden antama tuki ja siinä molemmat tai kaikki osapuolet ovat tasavertaisia. Kokemuksiin perustuva auttaminen on vaikuttavaa niin menneisyyden käsittelyssä kuin tulevaisuuden toivon luomisessakin. Vertaistuki voi olla spontaania, jolloin saman kokeneet ihmiset ajautuvat keskustelemaan kokemuksistaan, tai se voi olla järjestettyä vertaistukiryhmätoimintaa, kuten esimerkiksi AA-kerho. Vertaistuki auttaa rakentamaan ihmisen identiteettiä uudelleen. Ryhmässä voi käydä vain hetken tai siihen voi kiinnittyä loppuelämäkseen. (Eskola ym. 2007, 61–62.)

Haastattelumme Suvannon asiakkaat kokivat saavansa tukea toisiltaan eli muilta asiakkailta. Keskustelu muiden asiakkaiden kanssa eli vertaistuki koettiin mielekkään tekemisen ohella tärkeimmäksi syyksi Suvannossa käymiselle. Lähes kaikki kokivat,

että olivat saaneet Suvannon myötä ystäviä ja heidän verkostonsa olivat lisääntyneet. Lisäksi esille nousi itseluottamuksen vahvistuminen, sillä Suvannossa vertaisten joukossa voi olla oma itsensä. Monet kokivat, että Suvantoon on helppo tulla.

”Mä oon semmonen aikamoinen yksineläjä. --- Mut sillon kun mä ottanu bissee vähän niin mä oon sillon lähteny yleensä pubiin ja oon hirveen sosiaalinen sillon, et selvinpäin mä oon vähän sellanen hiljasempi mut täällä kun on vähän niinku samanlaista porukkaa kun minäki.” (H8)

”Ystäviä on tullu paljo ja pääsen juttelemaan sitten.” (H9)

”Tääl viihtyy ja mun mielest täällä on semmonen hyvä ilmapiiri.” (H4)

Päihdeongelmaiset ovat kaikki erilaisia ihmisiä. Myös he itse jakavat toisiaan erilaisiin ryhmiin, joihin kaikki eivät sovi. Vertaistukiryhmässä on tärkeää, että jokainen sen jäsen kokee kuuluvansa tasavertaisena ryhmään. Sen vuoksi myös päihdeongelmaisten vertaistukiryhmiä voisi olla erilaisia. Suvannossa tämä toteutuu niin, että ihmiset hakeutuvat tiettyyn pöytään juomaan kahvinsa ja keskustelemaan. Tämä ei tarkoita sitä, ettei kaikkia hyväksyttäisi vaan sitä, että taustoiltaan samanlaiset ihmiset saavat toisiltaan enemmän tukea.

Haastattelutilanteissa puolet asiakkaista puhui vertaisten tai kavereiden sijaan ystäväistä, mikä mielestämme kertoo Suvannossa olevien ihmissuhteiden tärkeydestä. Usean haastateltavan mielestä Suvannossa parasta olivat ihmiset ja suurin osa oli saanut Suvannon myötä uusia ystäviä.

6.3 Muita merkityksiä

Tutkimuskysymysten ulkopuolelta nousi esiin muita mielenkiintoisia asioita. Kävi ilmi, että osa asiakkaista oli tehnyt elämänmuutoksen. Raitis elämä oli vaatinut paikkakunnan ja kaveripiirin vaihdoksen. Rauhallinen asuinalue nähtiin myös yhtenä tärkeänä tekijänä. Asiakkaat kuvasivat päihteidenkäytön lopettamisestaan niin, että heille tuli sisäinen stoppi, päihteidenkäyttö ei enää tuntunut hyvältä. Tästä voi päätellä, että oma sisäinen motivaatio on erittäin tärkeä tekijä päihteidenkäytön

lopettamisessa. Motivaation lisäksi tarvitaan paljon ympäristön tukea ja kannustusta. Juuri tähän tuen tarpeeseen Suvanto vastaa.

Moni asiakkaista oli Suvannon myötä alkanut uskoa tulevaisuuteen ja osasi pitkää aikaa tehdä suunnitelmia tulevaisuuden varalle. Osa kävi Suvannossa päivän kerrallaan eikä kaivannut muuta, mutta osalle Suvanto oli selkeästi välietappi toipumisprosessissa matkalla kohti työllistymistä. Suvannolta odotettiin kuitenkin paljon tukea ja apua työllistymiseen. Osa toi esille, että aikoo jatkaa Suvannossa käymistä esimerkiksi työelämävalmennusjakson jälkeen. Tulevaisuuden toiveista emme kysyneet kaikilta asiakkailta, mutta osa nosti asian esille itse. Jälkeenpäin meille tuli tunne, että olisi ollut mielenkiintoista kysyä kaikilta asiakkailta kuinka he näkevät tulevaisuutensa.

Haastatteluiden lomassa asiakkaat valottivat meitä päihteidenkäyttäjien elämästä. Päihteidenkäyttäjien omat kokemukset antoivat meille arvokasta tietoa ja näkemystä päihteidenkäyttäjien todellisuudesta sekä yhdestä Suvannon vähemmän näkyvästä asiakasryhmästä. Tämä asiakasryhmä käy Suvannossa silloin kun ei ole rahaa juoda. Päihteidenkäyttäjien arki on sitä, että juodaan kaikkien rahat vuorotellen, jos rahat tulevat eri aikaan. Kesällä tarkenee olla ulkona, mutta talvella haetaan enemmän lämpöä ja suojaa esimerkiksi Suvannosta. Talven kylmyys ja Suvannossa oleminen rajoittavat päihteidenkäyttöä ja talvi menee nopeammin Suvannossa kuin ulkona.

Vaikka kaikenikäiset naiset ja miehet ovat Suvannossa tasavertaisia, osa asiakkaista koki, että naisilla voi olla korkeampi kynnyks tulla Suvantoon kuin miehillä. Syynä voi olla se, että naisten odotetaan laittavan itse itselleen ruuan kotona, mutta yksinäisten miesten ei tarvitse selitellä, mikseivät he tee itselleen ruokaa. Luulemme, että tämä asia muuttuu seuraavan sukupolven ja tasa-arvoistumisen myötä. Esimerkiksi meidän ikäluokka pitää täysin normaalina sitä, että nainen käy kodin ulkopuolella syömässä ja kynnyks hakea apua on matalampi. Asiakkaat toivat esille myös, että mielenterveysongelmiinkin oli erittäin korkea kynnyks hakea apua vielä kaksikymmentä vuotta sitten.

Asiakkaat kokivat Suvannossa käymisen sopivan hyvin monenlaisille ihmisille. Asiakkaat luettelivat päihteidenkäyttäjät, yksinäiset, syrjäytyneet, toivottomat, hyljätyt, onnettomat, mielenterveysongelmaiset ja kaikki, joilla on vastoinkäymisiä

elämässään, mahdollisina asiakasryhminä. Asiakkaiden näkemyksen mukaan Suvanto sopii siis kaikille syrjäytymisvaarassa oleville, mutta myös tavallisille työssäkäyville ja eläkeläisille. Heitä toivottiin enemmän mukaan Suvantoon. Kun kysyimme kenelle Suvannossa käyminen ei sovi, vastauksia olivat ylpeille, päivittäin juoville ja niille, jotka pelkäävät vähän kummallisempia tyyppejä, koska silloin voi olla ahdistavaa tulla Suvantoon. Lähes kaikki kuitenkin kokivat, että ei ole olemassa ihmisiä, joille Suvannossa käyminen ei sovi.

Kysyimme asiakkailta, missä he olisivat nyt, jos Suvantoa ei olisi. Vastauksia oli kolmenlaisia: osa uskoi olevansa asiakkaana jossain muualla, kuten toisessa yhdistyksessä tai työvoiman palvelukeskuksessa (TYP), osa ajatteli elävänsä ilman mitään tukipalveluita ja osasta tuntui, että päihteidenkäyttö olisi runsaampaa.

Lundin (2008) tekemän tutkimuksen mukaan kunnat näkevät päiväkeskusten vahvuutena ennen kaikkea kyvyn tarjota asiakkaille mahdollisuuden osallisuuteen. Kunnille tehdyn kyselyn mukaan kunnat näkevät päiväkeskusten vaikutukset yksilöihin myönteisinä ja päiväkeskukset luontevana osana päihdekuntoutusjärjestelmää. (Lund 2008, 8.) Myös meidän aineistostamme nousi esille päiväkeskuksen merkitys yhteisöllisyyden ja osallisuuden luojana.

7 KEHITTÄMISIDEAT

Yhtenä opinnäytetyömme tavoitteena oli saada selville, miten Suvannon toimintaa voisi kehittää asiakkaiden näkökulmasta. Kehittämisideat liittyivät lähinnä tiloihin ja Suvannon markkinointiin. Suvannon tarjoamaan toimintaan ja sen määrään oltiin pääosin tyytyväisiä. Monet asiakkaista nostivat esille, etteivät ihmiset tiedä tarpeeksi Suvannosta, jotta osaisivat tai uskaltaisivat sinne tulla. Monet myös toivoivat suurempia tiloja ja parempia laitteita puusepänverstaaseen, mutta tiesivät, ettei sellaiseen ole resursseja eikä Suvannossa voi tehdä tuottavaa työtä.

Suvannossa on hyvin vähän palkattua ja koulutettua henkilökuntaa. Useat asiakkaat nostivat esille Suvannon markkinoinnin tarpeen, mutta olivat sitä mieltä, että siihen tarvitaan koulutettua henkilökuntaa. Vertaiset eivät kokeneet olevansa sopivia

tällaisiin tehtäviin. Esimerkiksi asiakkaiden etsiminen ulkoa voisi olla tärkeää. Myös työssäkävyyden toivottiin löytävän tiensä Suvantoon halvalle lounaalle tai kahville. Tämä asia nousi esille useammassa yhteydessä, mikä voi liittyä siihen, että asiakkaat haluavat kuilun itsensä ja työssäkävyyden välillä pienentyvän. Yhtenä markkinoinnin kohderyhmänä mainittiin eläkeläiset ja yksinäiset. Toivottiin, että Suvannossa järjestettäisiin esimerkiksi teemailtoja, jotka eivät liittyisi kristillisyyteen. Jos Suvannossa järjestettäisiin esimerkiksi perhonsidontaa ja päivätansseja, ehkä tätä kautta saataisiin eläkeläisiä ja yksinäisiä käymään Suvannossa. Suvannon ulkoiseen ilmeeseen toivottiin myös kohennusta, jotta Suvanto erottuisi maisemasta. Suvannossa voisi myös järjestää joinakin iltoina jotakin iltatoimintaa.

Virkistykseen liittyviä retkiä, leirejä ja liikuntamahdollisuuksia, esimerkiksi kuntosalivuoroja ja kävely- ja makkaranpaistolenkkejä, toivottiin hieman lisää. Hyvin usein asiakkaat vastasivat, että Suvanto on jo erittäin hyvä paikka ja kehittämisideoita oli vaikea keksiä. Yksittäisiä kehittämisideoita olivat töiden kierrättäminen, lämpimän ruuan saaminen myös iltaisin ja viikonloppuisin sekä kristillisyyden korostaminen nykyistä enemmän erilaisin hartauksin ja kristillisellä opetuksella. Saunavuoroja toivottiin myös lisää. Asiakkaat kuitenkin tuntuivat ajattelevan asioita monelta kantilta. Esimerkiksi asiakas, joka olisi itse toivonut kristillisyyttä enemmän esille, ajatteli sen kuitenkin olevan huono asia osalle asiakkaista. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, ettei Suvannon tarvitse olla avoinna viikonloppuisin.

Asiakkaat kokivat olevansa tasavertaisia Suvannossa kaikkien kanssa. Jotkin toiminnat on eriytetty miehille ja naisille, kuten sauna- ja teemaillat sekä käsitöiden harrastaminen, mutta asiakkaiden kokeman mukaan iällä tai sukupuolella ei muuten ole mitään merkitystä. Kaikenikäiset myös osallistuvat Suvannon tarjoamaan toimintaan.

Kysyimme asiakkailta, tulisiko perhe ja läheiset ottaa mukaan Suvannon toimintaan. Noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että se olisi ajatuksena hyvä, mutta harvan kohdalla mahdollista. Monen vanhemmat ovat kuolleet, mahdolliset lapset ovat aikuisia ja vanhat kaverit ovat karsiutuneet pois. Osan kohdalla läheisiä on jo mukana toiminnassa. Suurimman osan mielestä ajatus läheisten ja perheen mukaan ottamisesta oli siis hyvä, mutta vaikeasti toteutettavissa. Konkreettisia ideoita siitä, miten läheisiä voisi ottaa mukaan toimintaan, emme saaneet, lukuun ottamatta Suvannossa vierailua.

Osa asiakkaista koki, etteivät läheiset ole kovin innokkaita lähtemään mukaan Suvantoon.

Asiakkaiden esille tuomat kehittämisideat ovat hyviä ja olennaisia opinnäytetyömme ja Suvannon kehittämisen kannalta. Näiden lisäksi haastatteluiden perusteella nousi muitakin asioita, joihin voisi panostaa nykyistä enemmän. Asiakkaat toivoivat tavallisia työssäkäyviä ihmisiä Suvantoon edulliselle lounaalle, joten Suvannon markkinointi heille voisi olla yksi tavoite Suvannolle. Suvannon eri asiakastyyppeihin huomiointi on yksi kiinnostava näkökulma, esimerkiksi ”Oman tiensä Kulkija” - tyyppisten asiakkaiden nykyistä tehokkaampi houkuttelevuus Suvantoon. Tämän asiakasryhmän saaminen Suvantoon on tärkeä haaste, sillä näin heidän juomisensa mahdollisesti vähenisi ja se toisi heidän elämäänsä uutta sisältöä. Oman tiensä Kulkijoiden Suvantoon kohtaan tuntemien ennakkoluulojen karistaminen on tärkeä tehtävä. Tässä Suvannon nykyiset asiakkaat voisivat olla apuna.

Mietimme keinoja Suvannon markkinointiin. Hyvä ja edullinen ruoka sekä sijainti ovat Suvannon valttikortteja. Suvannossa ei tarvitse kertoa kuka on, mistä tulee ja minne on menossa. Suvannon päiväkohtainen ruokalista voisi olla esillä näkyvällä paikalla ulkona ja ruokalistat voisi laittaa myös internetiin. Tämä voisi hyödyttää nuoria työttömiä. Suvanto voisi perustaa oman yhteisön Facebookiin. Suvannon esitteitä voisi olla tarjolla paikoissa, joissa ihmiset käyvät asioimassa. Myös esimerkiksi päihdekatkaisun jälkeen olisi hyvä olla heti tiedossa paikka, jossa jatkaa kuntoutumista. Suvannon markkinointi katkaisuhoidon yhteydessä olisi tärkeää. Vaikka Suvannossa on aina avoimet ovet, joskus voisi järjestää erityisiä avoimien ovien päiviä, joista ilmoitettaisiin näkyvästi eri foorumeissa. Puskaradion merkitys Suvannosta tiedottamisessa on erittäin suuri ja olisi hyvä, jos tämän rinnalle saataisiin järjestelmällisempää tiedottamista Suvannon tapahtumista. Suvannon keskeistä sijaintia tulisi hyödyntää mahdollisimman hyvin.

8 TULOSTEN TARKASTELUA

8.1 Yhteenveto

Asiakkaat hakevat Suvannosta paikkaa, jossa kuluttaa aikaa sekä mielekästä tekemistä, päivärytmiä, halpaa ruokaa ja ihmisten kohtaamista. Päihteettömyyteen tukeva turvallinen ympäristö on asiakkaille iso asia. Tekemisen kautta asiakkaat saavat sisältöä elämäänsä ja kokevat itsensä tärkeäksi. Suvantoon on mukava tulla, siellä voi olla täysin oma itsensä ja itseluottamus kasvaa. Muiden asiakkaiden juttuseura tuo elämään sosiaalista sisältöä, jota ei välttämättä muuten olisi. Sosiaalisen tuen lisäksi asiakkaiden omat sosiaaliset taidot harjaantuvat.

Asiakkaat saavat Suvannosta vertaistukea, sosiaalista tukea, henkistä tukea sekä motivaatiota ja uskoa omaan kykyihinsä. Muilta asiakkailta saadun tuen lisäksi asiakkaat kokevat työntekijöiltä saadun tuen erittäin tärkeäksi. Työntekijät nähtiin kuitenkin samanarvoisina asiakkaiden kanssa. Asiakkaat saivat myös hengellistä tukea sekä positiivista palautetta. Joillekin asiakkaille Suvannon antama tuki on perustapeista huolehtimista, kuten ruuan tarjoamista ja peseytymistä. Vaikka osa asiakkaista koki, ettei heillä tällä hetkellä ole tuen tarpeita, he kokivat saavansa tukea tarpeen tullen. Vaikka erityisiä tuen tarpeita ei ole, silti Suvannossa käyminen tukee asiakasta koko ajan arjessa ja päihteettömyydessä.

Asiakkaat kokivat Suvannon ehdottomasti matalan kynnyksen paikkana. Ainoastaan ensimmäisellä kerralla kynnys voi olla korkea, mutta kun sen ylittää, huomaa, että Suvantoon on helppo tulla. Jotkut asiakkaat kertoivat, että Suvantoon tuleminen oli alussa vaikea paikka ja epäilivät, että monelle päihteenkäyttäjälle ja muulle mahdolliselle asiakkaalle kynnyksen ylittäminen on niin vaikeaa, ettei sitä lähdetä yrittämään. Suvanto on kristillinen paikka ja se näkyy Suvannon arjessa, mikä voi osaltaan vaikuttaa kynnyksen korkeuteen. Ihmiset eivät välttämättä uskalla tulla Suvantoon, jos eivät ole itse uskonnollisia. Asiakkaat toivat kuitenkin esille, että aivan kaikki ovat tervetulleita Suvantoon ikään, sukupuoleen tai uskonnollisuuteen katsomatta.

Tutkimuksemme vastaa mielestämme asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Toivomaamme rosoisuutta eli päihdepalveluiden karua arkea ei kuitenkaan tullut esille haastatteluissamme. Useat haastateltavistamme olivat jo pitkällä toipumisprosessissa ja he olivat motivoituneita käymään Suvannossa päivittäin selvin päin. Vain yksi asiakas kertoi, että Suvantoon ei aina ole tulemista päihteidenkäytön vuoksi. Muutamat asiakkaat nostivat itse Suvannon nollarajan esille hyvänä asiana Suvannon päihteettömyydessä tarjoamasta tuesta kysyttäessä, sillä esimerkiksi raitistumisen myötä humalaiset ihmiset olivat alkaneet ärsyttää. Osalla taas oli neutraali suhtautuminen alkoholinkäyttöön.

Pääosin asiakkaat olivat tyytyväisiä Suvannon tarjontaan. Parannusta toivottiin tiloihin, Suvannon markkinointiin sekä liikuntamahdollisuuksiin ja retkiin. Yksittäisiä toivomuksia olivat mahdollisuus työnkiertoon vapaaehtoistyössä, päivittäinen aukiolo ja kristillisyyden korostaminen. Hyvin moni asiakkaista nosti esille resurssien puutteen. He eivät ehkä uskaltaneet antaa suoria kehittämisideoita, sillä he ajattelivat niiden kustannuksia ja toteuttamisen mahdollisuuksia käytännössä. Suvannon markkinointi voisi olla etsivää työtä, toiminnasta tiedottamista sekä sellaisten tapahtumien ja teemapäivien järjestämistä, joissa kristillisyys ei ole esillä. Etsivällä työllä tarkoitetaan asiakkaiden hakemista ulkoa heidän kokoontumispaikoistaan esimerkiksi syömään tai kahville.

Tutkimustuloksemme päiväkeskuksen merkityksistä asiakkaille ovat hyvin yhteneviä Martin ym. (2003) RAY:lle tekemän tutkimuksen kanssa, jonka tarkoituksena oli selvittää päivä- ja työtoiminnan hyviä käytäntöjä ja merkityksiä asiakkaille.

Tutkimuksesta nousee esille mielekkään tekemisen merkitys ja sitä kautta saadut onnistumisen kokemukset, tuki elämänhallintaan, sosiaalinen kanssakäyminen sekä matalan kynnyksen kohtaamispaikan tärkeys. (Martti ym. 2003, 66–71.)

Tutkimuksemme perusteella voidaan siis todeta, että Suvannolla on tärkeä merkitys asiakkaiden elämään.

Lundin (2008) tutkimuksen mukaan kunnat ovat vahvasti sitä mieltä, että päiväkeskustoiminta vaikuttaa asiakkaisiin myönteisesti, erityisesti osallisuuden tunteen ja asiakkaiden kunnioittamisen myötä. Tutkimuksen mukaan päiväkeskusasiakkaiden ryhmä koostuu työttömistä, eläkeläisistä, yksinäisistä ja syrjäytyneistä ja usein heitä yhdistää myös päihdeongelma. Päiväkeskusasiakkaiden

käyntimäärien perusteella päiväkeskuksella on selkeä tarve päihdepalvelukentässä. Päiväkeskukset täydentävät mielenterveyspalveluiden kenttää, esimerkiksi pienillä paikkakunnilla mielenterveysasiakkaat viettävät päivänsä päiväkeskuksessa. Myös kriminaalihuollon asiakkaat käyvät päiväkeskuksissa etenkin keskisuurilla paikkakunnilla. Päiväkeskukset tarjoavat paljon vapaaehtoistyötä, jonka kautta ihmiset saavat sisältöä elämäänsä. Tutkimuksen mukaan päiväkeskuksen myönteiset vaikutukset näkyvät kuntien mielestä erityisesti yksilötasolla. Päiväkeskukset itse näkevät toimintansa vaikutukset myös lähiyhteisön kannalta merkittävänä. Suurten asiakasmäärien perusteella voidaan sanoa, että päiväkeskuksilla on kiistatonta yhteiskunnallista vaikutusta. Päiväkeskusten yhteiskunnallinen vaikutus näkyy muun muassa siinä, että syrjäytyneet saavat ihmisarvonsa takaisin. (Lund 2008, 94–98.)

Tutkimuksemme mukaan myös Suvannon vaikutukset näkyvät selkeimmin yksilötasolla. Esimerkiksi arkirytmien löytyminen, verkostojen muodostuminen, päihteidenkäytön vähentyminen ja mielekkään tekemisen saaminen ovat selkeitä yksilötason vaikutuksia. Suvannon vaikutukset lähiyhteisöön eivät ole niin selkeästi nähtävissä, mutta se ei tarkoita sitä, ettei niitä olisi. Jos ihmisellä on perhe, positiiviset yksilötason vaikutukset heijastuvat automaattisesti myös perheeseen. Esimerkiksi päihteidenkäytön vähentyminen tai loppuminen vaikuttaa aina lähiyhteisöön yksilön lisäksi ja voi elvyttää tulehtuneet perhesuhteet. Läheisen päihde- ja mielenterveysongelmiin voi liittyä häpeää lähiyhteisössä, ja läheisen avun saaminen esimerkiksi Suvannosta ja parhaassa tapauksessa perheen osallistuminen Suvannon toimintaan voi auttaa heitä hyväksymään erilaisuutta ja vähentämään häpeän tunnetta. Monen asiakkaan kohdalla lähiyhteisön muodostivat kaverit, eli perhettä ei ollut, ja raitistumisen myötä vanha kaveripiiri oli vaihtunut esimerkiksi Suvannosta tai seurakunnasta saatuihin uusiin ihmissuhteisiin. Osan kohdalla lähiyhteisö ei ymmärtänyt Suvannon merkitystä asiakkaalle, vaan saatettiin ihmetellä, miksi hän käy Suvannossa, kun muuallakin olisi tekemistä.

Olemme eri mieltä Lundin (2008) tutkimuksessa esille nousseesta kuntien näkemyksestä päiväkeskusten vaikutuksista ensisijaisesti vain yksilöön. Ihminen on aina osa jotakin yhteisöä, joten muutokset hänen elämässään eivät voi olla heijastumatta myös muihin ihmisiin, erityisesti niinkin iso asia kuin päihteiden ongelmakäyttö tai päihteiden käytön loppuminen. Yksilön kokemukset hyväksynnästä ja hyödyllisyydestä vaikuttavat hänen olemukseensa ja sitä kautta lähiyhteisöön. Kun

yksilö juo, vaikutukset lähiyhteisöön ovat varmasti negatiiviset ja juomisen lopettamisen vaikutukset lähiyhteisöön ovat varmasti aina myönteisiä.

8.2 Aineistopohjainen SWOT-analyysi Suvannon toiminnasta

Kokosimme haastatteluista nousseet Suvannon merkitykset ja kehittämishaasteet SWOT-analyysin muotoon, jolloin yhteenveto tuloksista on selkeässä ja helposti luettavassa muodossa. SWOT-analyysiin kokosimme Suvannon vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. SWOT-analyysin idea on toimia pohjana kehittämislle. SWOT-analyysissä mainitut asiat on avattu lukijalle jo aiemmin ja nelikentän tehtävä on näyttää asiat lukijalle tiivistetyssä muodossa. SWOT-analyysiin on kirjattu asiakkaiden sanomaa sekä meidän havainnointiamme ja analyysiamme aiheista.

SWOT-analyysiä käytetään yleensä arvioinnissa. Analyysin avulla voidaan arvioida esimerkiksi koko organisaation toimintaa tai vain jotain pientä osaa jostakin asiasta. Kun vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat on kartoitettu, mietitään miten vahvuuksia voidaan vahvistaa, uhkia torjua ja niin edelleen. Mahdollisuudet ja uhat liittyvät tulevaisuuteen ja niitä analysoitaessa voidaan ajatella esimerkiksi tilannetta kymmenen vuoden päästä. (Lindroos & Lohivesi 2004, 217–218.) Tässä emme käytä SWOT-analyysiä arvioinnin menetelmänä, vaan havainnollistamiskeinona.

Sisäiset vahvuudet	Sisäiset heikkoudet
<p>Asiakkaiden elämänhallinnan vahvistuminen: rytmi, mielekäs tekeminen, rohkeus sosiaaliseen kanssakäymiseen</p> <p>Hyvä henki, tasa-arvo ja vertaistuki</p> <p>Avun saaminen</p> <p>Yksinäisyyden väheneminen ja ystävien ja verkostojen lisääntyminen</p> <p>Hengellinen tuki</p> <p>”Talkoohenki”</p> <p>Päihteettömyys</p> <p>Ammatillinen tuki</p> <p>Matala kynnys</p> <p>Aktiivinen asiakaskunta</p> <p>Halpa lämmin ruoka</p> <p>Palveluohjaus ja ohjaajan tuki</p>	<p>Tilat ja laitteet</p> <p>Markkinointi</p> <p>Auki vain arkisin</p> <p>Ei mahdollisuutta työnkiertoon</p>
Ulkoiset mahdollisuudet	Ulkoiset uhat
<p>Markkinointi: etsivä työ, teemapäivät, työssäkävijien saaminen Suvantoon, myös ei-kristillisiä aiheita.</p> <p>Perheiden ja läheisten mukaan saaminen</p>	<p>Määrärahat</p> <p>Ennakkoluulot ja -asenteet</p> <p>Asiakkaat eivät nähneet Suvannossa juurikaan kehittämistarpeita, mikä voi estää kehittämistä</p>

KUVIO 1. Aineistolähtöinen SWOT-analyysi

8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen emme saaneet haastateltavaksi Suvannon entisiä asiakkaita. Yhdelle haastattelukerralle oli sovittu haastateltava, jonka asiakkuus Suvannossa ei ollut jatkunut, mutta hän ei saapunut paikalle. Aineiston ja tutkimuksen monipuolisuuden kannalta olisi ollut tärkeää, että haastatteluaineistossa olisi ollut mukana myös sellaisia asiakkaita, joiden kohdalla asiakkuus Suvannossa on syystä tai toisesta päättynyt. Lähes kaikki haastattelemamme asiakkaat olivat tyytyväisiä kaikkeen Suvannossa ja jäimme miettimään onko sellaisia asiakkaita olemassa, jotka kokevat toisin. Asiakkaat vaikuttivat erittäin lojaaleilta Suvantoa kohtaan. Kriittiset näkökulmat ja monipuoliset mielipiteet olisivat tuoneet esiin Suvannon kehittämispisteitä ja näin olleet tärkeitä kehittämisen kannalta, mikä oli yksi tutkimuksemme tavoitteista. Alun perin oli tarkoitus tehdä koehaastattelu, jolla testataan haastattelurungon toimivuus käytännössä. Haastattelurunko oli kuitenkin niin toimiva, eikä muutoksia tarvinnut juurikaan tehdä, että saatoimme käyttää myös ensimmäistä haastattelua tutkimusaineistossa. Ensimmäistä haastattelua kuunnellessamme huomasimme, että jännitimme ja kiirehdimme ehkä hieman haastattelun kanssa ja jäimme pohtimaan, annoimmeko asiakkaalle riittävästi aikaa vastaamiseen.

Suvannon asiakaskunnasta suurin osa on miehiä, mutta oli hyvä, että saimme myös naisnäkökulmaa esille haastatteluissamme, jotta esimerkiksi Suvannon kehittäminen tutkimuksen perusteella palvelisi mahdollisimman monenlaisia asiakkaita. Tämän lisäksi oli hyvä saada selville mahdollisimman monenlaisia merkityksiä Suvannon erilaisille asiakkaille.

Päihdeongelman luonteeseen kuuluu ongelman vähättelemine ja kieltäminen. Tämä on yksi asia, joka pitää huomioida tutkimustulosten luotettavuutta arvioitaessa. Päihderiippuvaiselle on tyypillistä voimakas omavoimaisuuden tunne ja kun häneltä itseltään kysytään, ovat hänen elämässään kaikki asiat kunnossa. Päihderiippuvainen voi miellyttää muita myös huumorin kautta ja näin peitellä ongelmaansa. (Heikkilä 2005, 49; 173.) Aiheiden henkilökohtaisuus voi vaikuttaa myös tutkimuksen luotettavuuteen. Arkaluontoisista asioista ei välttämättä uskalleta kertoa rehellisesti

esimerkiksi häpeän takia. Myös päihteiden käyttöä kuvaavat termit, kuten hallittu käyttö, voidaan ymmärtää hyvin eri tavoin.

Vaikka teimme haastattelurungon huolella emmekä käyttäneet ammattisanastoa, huomasimme silti, että joitakin sanoja ja kysymyksiä olisi tullut miettiä vielä enemmän. Esimerkiksi elämänhallintaan liittyvät kysymykset olisi pitänyt avata paremmin, kuten ”arjessa selviäminen” ja ”tuki käytännön asioihin”. Monessa kohtaa nousi esille, että asiakkaat saavat Suvannosta vertaistukea. Mutta kun etsimme aineistostamme konkreettisia esimerkkejä, niitä ei ollut, sillä olimme ohittaneet kysymyksen liian nopeasti. Kun asiakas oli vastannut esimerkiksi, että on saanut juttuseuraa, emme pyytäneet selittämään asiaa tarkemmin.

Haastatteluiden määrä oli hyvä ja riittävä. Saimme jokaisesta haastattelusta hieman lisää kehittämisideoita ja merkityksiä, vaikkakin vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia. Haastateltavien havainnointi ja aineiston analysointi oli rikkaampaa, kun tutkimuksen tekijöitä oli kaksi. Opinnäytetyöparilta sai tukea omille näkemyksilleen sekä uusia näkökulmia, mikä teki työstämme monipuolisemman. Olimme kuitenkin hyvin samoilla linjoilla esimerkiksi haastateltavia havainnoidessa. Havainnointi haastattelutilanteissa ja havaintojen kirjaaminen rikastutti tutkimustamme, sillä pelkän tekstin varassa tutkiminen olisi jäänyt pinnalliseksi. Aineiston runsaan määrän perusteella voidaan olettaa, että asiakkaat kokivat haastattelijat luotettaviksi, mikä vaikutti asiakkaan rohkeuteen vastata. Tämä vaikutti aineistoon positiivisesti ja lisäsi työn uskottavuutta. Oma aito kiinnostuksemme aihetta kohtaan oli tärkeää ja yksin tehdessä vaarana olisi ollut väsyminen haastatteluun, mikä olisi näkynyt asiakkaille.

Olimme molemmat sitoutuneita ja kiinnostuneita aiheesta. Kiinnostuneisuus lisää motivaatiota analysoida ja raportoida tulokset huolella. Alkuperäinen olettamuksemme, että Suvannon kaltaista paikkaa tarvitaan, on vahvistunut matkan varrella. Suvannossa käy monisäikeinen ryhmä ja silti se palvelee heidän kaikkien tarpeita. Teimme haastattelut sopivalla aikataululla. Kerralla teimme kolme haastattelua, mikä oli hyvä määrä, sillä useamman haastattelun tekeminen samana päivänä olisi herpaannuttanut keskittymistä ja asiaan paneutumista. Haastattelujen purkamisen olisi ollut hyvä tapahtua heti nauhoittamisen jälkeen, mutta tämä ei ollut mahdollista. Ehkä olisimme saaneet irti haastatteluista vielä enemmän, jos olisimme

heti kirjoittaneet haastattelut auki yksi kerrallaan. Toisaalta aineistomme oli monipuolinen, vaikka purimme kaikki haastattelut kerralla vasta haastattelemisen jälkeen. Haastateltavat jäivät hyvin mieliimme, koska he kaikki olivat omia persooniaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.)

Informoimme asiakkaita haastatteluista hyvissä ajoin saatekirjeellä. Lisäksi Suvannon toiminnanjohtaja kertoi yhteisesti asiakkaille opinnäytetyöstämme ja sen tarkoituksesta sekä ehdotti meille vapaaehtoisia haastateltavia. Ennen haastatteluiden aloittamista kävimme jokaisen haastateltavan kanssa vielä yksityiskohtaisesti läpi saatekirjeen, jossa kerrottiin muun muassa anonymiteetistä ja luottamuksellisuudesta. Teimme tarvittavat salassapitosopimuksen ja sopimuksen opinnäytetyön yhteistyöstä ennen haastattelujen tekoa.

Eettisestä näkökulmasta katsottuna suhteemme Suvannon asiakkaisiin ja tutkimusaiheeseemme ei ollut liian läheinen. Olimme avoimia ja rehellisiä asiakkaita kohtaan. Haastattelutilanteesta pyrimme luomaan rauhallisen ja asiakasta kunnioittavan. Emme asettuneet haastateltavien yläpuolelle vaan olimme ymmärtäväisiä erilaisia elämänpolkuja kohtaan. Tämän ansiosta asiakkaat uskalsivat puhua kokemuksistaan avoimesti. Korostimme sitä, että jokaisen asiakkaan subjektiiviset kokemukset Suvannosta ovat tärkeitä ja haluamme ne näkyviin. Missään vaiheessa opinnäytetyömme tekoprosessia haastatteluiden materiaalit eivät olleet ulkopuolisten nähtävillä ja haastattelumateriaali tuhottiin työn valmistuttua. Emme käyttäneet haastateltavien oikeita nimiä opinnäytetyömme teon aikana. Lainauksissa esiintyvät haastattelujen numerot on muutettu. Halusimme saada rehellisen ja kaunistelemattoman kuvan Suvannon merkityksestä asiakkaille ja mielestämme onnistuimme tässä. Rehellisten vastausten saaminen ja rosoisuuden esille tuominen oli tärkeää myös Suvannolle, jotta työn haasteet ja kehittämiskohteet saadaan näkyviin.

9 POHDINTA

9.1 Opinnäytetyön vaiheet

Panostimme haastattelurungon tekemiseen, mistä oli paljon hyötyä tutkimuksen myöhemmissä vaiheissa. Kun asiakkailta kysyttiin samat kysymykset samassa järjestyksessä ja teemat olivat valmiina, oli haastattelujen purku helppoa. Ensimmäisten haastattelujen jälkeen lisäsimme muutaman kysymyksen haastattelurunkoon. Kokonaisuutena haastattelut menivät hyvin ja saimme paljon arvokasta tutkimusmateriaalia. Jälkeenpäin, kun analysoimme haastatteluita, meitä alkoivat kiinnostaa asiakkaiden tulevaisuuden toiveet ja odotukset. Aihe ei varsinaisesti ole olennainen tutkimuskysymystemme valossa, mutta olisi ollut mielenkiintoinen lisä opinnäytetyöhömmme.

Jälkeenpäin ajateltuna olisimme voineet kirjoittaa ensimmäisen haastattelun heti auki, jotta haastattelun hahmottaminen olisi ollut helpompaa. Kun kuuntelimme haastattelut vasta kun ne kaikki oli tehty, huomasimme paikoitellen johdatelleemme ja olettaneemme hieman liikaa. Esimerkiksi kun olimme saaneet vastauksen johonkin kysymyksen rivien välistä jo haastattelun aikaisemmassa vaiheessa, jätimme kysymyksen esittämättä haastattelurungon oikeassa kohdassa. Tämä hankaloitti hieman vastausten kokoamista.

Hyvä tutkimusaineisto motivoi meitä opinnäytetyössämme, sillä kun saimme paljon arvokasta tietoa Suvannon asiakkailta, olisi ollut sääli heittää sitä hukkaan analysoimalla se hutiloiden. Toisaalta kun saimme paljon mielenkiintoista tietoa, oli vaarana, että opinnäytetyö laajenee liikaa niin, että keskitymme liian moneen asiaan tutkimuskysymysten ulkopuolella.

Kun opinnäytetyötä tehdään kahdestaan, alussa on tärkeää käydä läpi molempien tavoitteet ja odotukset sekä se, kuinka paljon kukin on valmis panostamaan opinnäytetyöhön. Tämä vähentää ristiriitoja työvaiheessa, kun opinnäytetyöprosessia on käyty läpi yhdessä etukäteen. Yhdessä tekeminen ja yhteisten suuntaviivojen olemassaolo motivoi ja innostaa tekemään työtä huolella, vaikka välillä saattaakin puuduttaa. Jos yhteistyö ei sujuisi, yhdessä kirjoittaminen olisi vähäisempää ja

erikseen kirjoitetun tekstin yhteensovittaminen olisi hankalaa ja veisi oman aikansa. Halusimme panostaa opinnäytetyöhön mahdollisimman täysipainoisesti, joten saimme sovittua viimeiset harjoittelumme samaan ajankohtaan.

Opinnäytetyön aihe varmistui helmikuussa 2010. Pohjatyötä teimme alkukevään aikana ja haastattelut toteutimme toukokuussa. Kesän aikana teimme litterointia töidemme ohella ja syksyllä pystyimme kuukauden ajan täysipäiväisesti tekemään koontia haastattelumateriaalista sekä analysoimaan tuloksia. Tässä vaiheessa opinnäytetyö oli jo hyvin hahmottunut ja loppusyksyksi jäi täydentäminen ja muotoilu. Työelämän edustajien, eli Karin ja Eeron, kanssa tapasimme opinnäytetyöprosessin aikana kaksi kertaa, joina keskustelimme yhteisistä linjauksista. Tapaamisten lisäksi pidimme yhteyttä sähköpostitse.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut opettavainen prosessi. On ollut ilo huomata, että opinnäytetyö ei ole ainoastaan rankkaa puurtamista, kiirettä ja taistelua, vaan meille se on ollut sujuvaa yhteistyötä, luomista ja intoa. Tätä ovat edesauttaneet suuresti myös ohjaavat opettajamme, joilta olemme saaneet tukea aina tarvittaessa. Kvalitatiivisen tutkimuksen tekeminen oli meille oikea valinta, sillä näin saimme esiin meitä kiinnostavia asioita ja saimme asiakaslähtöisen työn, mikä oli alun alkaenkin tarkoituksemme. Pyrimme antamaan mahdollisimman paljon tilaa asioille, jotka nousivat aineistostamme. Jo olemassa olevasta teorian tiedosta haimme vahvistusta ja taustatietoa tutkimustuloksillemme. Toivomme, että asiakkaiden ääni todella kuuluu työssämme.

9.2 Lopuksi

Hyvin moni Suvannon asiakkaista käy Suvannossa vapaaehtoistyöntekijän statuksella. Vapaaehtoisena heillä on yleensä tietty tehtävä, jota he hoitavat päivittäin, esimerkiksi ruuan valmistaminen, tilojen siistiminen tai käsitöiden tekeminen. Vapaaehtoiset saavat päivittäin ilmaisen lämpimän ruuan, mutta eivät rahapalkkaa. Useat asiakkaat haluavat toimia vapaaehtoisena. Vapaaehtoistyö tuo elämään sisältöä ja merkitystä, jota asiakkaat kaipaavat. Tämän myötä itsetunto ja -arvostus lisääntyvät. Vapaaehtoiset ovat toipumisprosessissaan jo siinä vaiheessa, että heillä on halu olla avuksi muille.

Muihin päihdepalveluihin verrattuna päiväkeskukseen on helppo tulla. Osallistuminen ei vaadi monen muun tavoin voimakasta sitoutumista, joten kynnyks on senkin puolesta matala. Kuntoutuminen tapahtuu puhtaasti kanssakäymisessä muiden kanssa ja työn kautta eikä siihen kuulu ennalta määrättyjä tapaamisaikoja, valmistautumista eikä hoidollista otetta. Retkahdustenkin jälkeen Suvantoon on helppo palata takaisin ja ottaa uudelleen arjesta kiinni. Suvannon asiakkaana voi olla niin pitkään kuin haluaa, oli toipumisprosessi missä vaiheessa tahansa. Tulevaisuuden kasvavia asiakasryhmiä tulee todennäköisesti olemaan muun muassa mielenterveysasiakkaat, sillä nykyään painotus on voimakkaasti avohoidossa. Myös pitkittynyt työttömyys luo lisää tarvetta Suvannon kaltaisille palveluille. Mielenterveysasiakkaiden, työttömien ja nuorten työttömien sekä eläkeläisten yksin kotiin jääminen on huolestuttava asia. Heitä hoitavat tahot voisivat entistä enemmän ohjata asiakkaita Suvantoon.

Suvannon hyvä ilmapiiri välittyi meille heti ensimmäisellä käynnillä. Näimme, kuinka asiakkaat auttoivat toinen toistaan ja paikan päällä vallitsi rento tekemisen meininki. Oleskelutilat eivät ole erityisen hienot, mutta asiakkaat eivät tuntuneet hienoja tiloja edes kaipaavan, eivätkä nostaneet asiaa esille haastatteluissa. Hyvä ilmapiiri oli asia, jonka myös asiakkaat toivat esille haastatteluissa.

Yllätyimme siitä, kuinka pieni osa asiakkaista nosti kristillisyyden esille haastatteluissa. Kysyttäessä kristillisyydestä suurin osa kertoi kristillisyyden olevan vain asia, joka ei häiritse. Oletimme kristillisyydellä olevan suuremman roolin asiakkaiden keskuudessa. Kristillisuus näkyy eniten kuitenkin muun muassa lähimmäisen rakkautena ja arvoina. Päivittäin on hartauksia tai muita uskonnollisia tuokioita, mutta ne ovat vain osa Suvannon toimintaa eivätkä leimaa sitä kokonaan. Positiivinen huomio, joka vahvisti olettamustamme, oli, kuinka pienillä asioilla saadaan annettua suurta apua asiakkaille. Asiakkaat saavat suurta tukea jo siitä, että heillä on hyväksyvä paikka, jonne mennä arkisin milloin vain. Toimettomana kotona oleminen houkuttelee käyttämään päihhteitä ja täyttämään niillä tyhjyyden tunnetta.

Osalla Suvannon asiakkaista on työsopimus, johon on usein merkitty työtehtävät sekä maininta ”muut avustavat työt”. Työsopimus voi antaa itsearvostusta ja tunteen siitä, että olen oikeassa työssä, johon menen päivittäin ja josta saan rahaa, kokemusta ja hyötyä tulevaisuuteen.

Toiminnanjohtajalta vaaditaan erittäin laaja-alaista osaamista, jotta hän voi tukea ja auttaa Suvannon moninaista asiakaskuntaa. Osaamisen lisäksi vaaditaan erilaisten elämäntarinoiden ymmärtämistä. Haastetta työhön lisää se, että kaikenlaiset asiakkaat ovat ikään kuin samassa ryhmässä, kun yleensä eri asiakasryhmät on jaettu omiin palveluihinsa. Toisaalta tämä tuo työhön rikkautta, kun paikalla on aina monenlaisia persoonia. Ymmärrys ja hyväksyntä lisääntyvät näin myös asiakkaiden keskuudessa.

Haasteita Suvannon toimintaan aiheuttavat erityisesti rahakysymykset. Jokavuotinen rahoituksen hakeminen ja työntekijöiden vähyys tuovat epävarmuutta ja rajaavat toiminnan kehittämistä. Tilanteet voivat muuttua nopeastikin parempaan tai huonompaan suuntaan. Kun toukokuussa 2010 kävimme Suvannossa tekemässä haastattelut, asiakkaat toivoivat enemmän liikuntaharrastuksia Suvantoon. Tällä hetkellä (lokakuussa 2010) tilanne on se, että Suvanto on saanut määräajaksi työntekijän, jonka avulla on lisätty liikunta- ja musiikkiharrastustoimintaa.

Päiväkeskusten tarjoama päihdekuntoutus on monipuolista ja edullista. Lundin (2008) mukaan yhden päiväkeskuskäynnin keskimääräinen hinta on 16 euroa. Kuudentoista euron päiväkeskuspäivä voi sisältää perustarpeista, ruuasta ja puhtaudesta huolehtimisen sekä sosiaalisen kanssakäymisen lisäksi terveysneuvontaa, palveluohjausta ja aktivoivaa toimintaa. (Lund 2008, 7.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Alkoholiohjelman (2008–2011) mukaan käynti terveydenhoitajan vastaanotolla maksaa 40 €, käynti A-klinikalla 50 € ja katkaisuhuotovuorokausi 125 € (Tenkanen 2010). Näihin summiin verrattuna päiväkeskustoiminta on edullista ehkäisevää päihdetyötä. Erikoistuneen päihdehuollon rinnalla päiväkeskuspalvelut ovat erinomainen tuki asiakkaille ja voivat vähentää laituskuntoutuspäiviä. Päiväkeskuspalvelut eivät siis korvaa esimerkiksi katkaisuhoidoa, mutta voivat osittain vähentää sen tarvetta. Päiväkeskus on myös hyvä jatkokuntoutuspaikka päihdekatkon jälkeen.

Opinnäytetyömme tarjoaa hyvän pohjan jatkotutkimukselle Suvannon toiminnan kehittämisestä erityisesti markkinoinnin näkökulmasta. Haasteena voisi olla myös tutkimuksen kohdentaminen niihin ihmisiin, joiden asiakkuus Suvannossa on päättynyt. Tällä tavalla saisi parempia näkökulmia kehittämiseen. Toinen mielenkiintoinen tutkimustehtävä olisi tulevaisuuden muistelu päihdekuntoutujien kanssa. Tulevaisuuden muistelun avulla päihdeasiakas voisi pysähtyä miettimään

tilannettaan ja sitä kautta tulevaisuuttaan sekä luomaan itselleen tavoitteita. Tutkijoiden kannalta olisi mielenkiintoista kuulla, millaisena asiakas näkee tulevaisuutensa vai elääkö hän päivän kerrallaan. Kolmas mahdollinen ja tarpeellinen jatkotutkimusaihe olisi kirjallisuuskatsaus siitä, kuinka Suvannon kaltaiset päihdepalvelut ovat vaikuttaneet esimerkiksi poliisin ja terveystalveluiden käyttöön alueella.

Haastateltavillamme oli elämänarvot kohdallaan ja vaikeista elämänkohtaloista huolimatta meille jäi positiivinen mieli ja kuva heistä. Heillä oli usko elämään ja he osasivat nauttia arkisista asioista, koska ne eivät olleet aina olleet heille itsestäänselvyksiä. Toivo ja sen ylläpitäminen ovat tärkeimpiä asioita päihdetyössä. Kiitollisuus ja usko tulevaan kiteytyvät seuraavassa lainauksessa:

”Kyl tää on niin paljon kumminki muuttanu niin ku, tännekin tuli niin, se oli mulle niinku iso askel. --- Nyt on kiva asunto ja kaikki. --- Ku mul nyt on ollu kumminki niinku sellain vaikeeta niinku aikasemmin että. --- Ei tiiä vaikka jos lähtis vaikka opiskelemaan joskus. Koskaan ei oo myöhästä.” (H4)

LÄHTEET

Aalto, M., Bäckmand, H., Haravuori, H., Lönnqvist, J., Marttunen, M., Melartin, T., Partanen, A., Partonen, T., Seppä, K., Suomalainen, L., Suokas, J., Suvisaari, J., Viertiö, S. & Vuorilehto, M. 2009. Mielenterveys- ja päihdeongelmien varhainen tunnistaminen. Opas ennaltaehkäisevän työn ammattilaisille. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Aalto-Kallio, M., Koskinen-Ollonqvist, P. & Rouvinen-Wilenius, P. 2009. Osallisuus terveystekijänä. Promo. Terveyden edistämisen lehti 60, 30–31.

Blomqvist, J., Häkkinen, K., Särkelä, M. & Viander, M. 2009. Jokainen on kansalainen. Huono-osaisten osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus. Jyväskylän yliopisto, kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma. Viitattu 4.4.2010. <http://kans.jyu.fi/aineistot/raportit/>, raportit, Jokainen on kansalainen -artikkelikokoelma.

Borkman, T. J. 1999. Understanding Self-Help/ Mutual Aid. Experiential Learning in the Commons. New Jersey: Rutgers University Press.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. p. Tampere: Vastapaino.

Eskola, K., Heimonen, P. & Rutanen, H. 2007. Toimintamallit näkökulmina päihdehaittojen vähentämiseksi. Teoksessa Päiväkeskus mahdollisuutena. Opas päihdetyön päiväkeskustoiminnan kehittämiseen. Toim. P. Heimonen. Helsinki: Sininauhaliitto, 43-100.

Heikkilä, A. 2005. Riippuvuus. Valheiden verkko. 4. p. Helsinki: Rasalas-Kustannus.

Heikkilä, M., Karvonen, S., Moisio, P. & Simpura, J. 2008. Uudet ja vanhat sosiaaliset ongelmat. Teoksessa suomalaisten hyvinvointi 2008. Toim. M. Heikkilä, S. Karvonen, P. Moisio ja J. Simpura. 2. p. Helsinki: Stakes, 250-254.

Heimonen, P. 2007. Päiväkeskustoiminnan lähtökohtia. Teoksessa Päiväkeskus mahdollisuutena. Opas päihdetyön päiväkeskustoiminnan kehittämiseen. Toim. P. Heimonen. Helsinki: Sininauhaliitto, 17–21.

Heimonen, P. & Rutanen, H. 2007. Päihdetyön päiväkeskustoiminta yhteiskunnassamme. Teoksessa Päiväkeskus mahdollisuutena. Opas päihdetyön päiväkeskustoiminnan kehittämiseen. Toim. P. Heimonen. Helsinki: Sininauhaliitto, 9-16.

Holt-Lunstad, J., Layton, J.-B. & Smith, T.-B. 2010. Social Relationships and Mortality Risk: A Meta-analytic Review. PLoS Medicine -lehti. 7/2010. Viitattu 11.11.2010.

<http://www.plosmedicine.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pmed.100316>

Huhtanen, P., Kauppinen, T. M. & Mäkelä, P. 2009. Alkoholiongelmat vaivaavat huono-osaisia – niin pääkaupunkiseudulla kuin muuallakin Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 74, 185-194.

Hyväri, S. 2001. Vallattomuudesta vastuuseen. Kokemuksen politiikan sankaritarinoita. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu 3/2001. Tietosanoma.
Immonen, S. 2010. 20-vuotias Sosiaalibarometri. Palveluntuottajat eivät pysty vastaamaan heikoimmassa asemassa olevien tarpeisiin. Tiedote 19.4.2010. Viitattu 22.10.2010. http://www.stkl.fi/tiedote_19.4.2010.html

Kaakinen, J. 1988. Asunnottomien päiväkeskuksen periaatteet. Teoksessa *Päihdehuollon lähikehitys*. Helsingissä 7.–8.9.1987 pidetyn sosiaalihuollon seminaarin puheenvuoroja. Toim. Sosiaalihuolto. Sosiaalihuollon julkaisuja 3/1988. Helsinki: Sosiaalihuolto, 118–125.

Kannasoja, S. 2006. Nuorten identiteetti ja marginaalisuus. Kvantitatiivinen tutkimus identiteettityön kohdentamisen painopistealueista. Pro Gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. Viitattu 9.10.2010. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-2006374>.

Ketola, T. & Kokkonen, T. 1993. Sosiaalialan työn lähtökohtia. Helsinki: Kirjayhtymä.

Kinnunen, P. 1999. Sosiaalinen tuki ja kolmas sektori. Teoksessa *Haastava kolmas sektori. Pohdintoja tutkimuksen ja toiminnan moninaisuudesta*. Toim. L. Hokkanen, P. Kinnunen ja M. Siisiäinen. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 102–114.

Kosonen, U. 2008. Auttaminen ja autetuksi tuleminen Jyväskylän Katulähetyksessä. *Jyväskylän katulähetys*.

Lahti, K. 2010a. Vaajakosken Suvanto ry: n toiminnanjohtaja. Haastattelu 30.9.2010.

Lahti, K. 2010b. Suvannon historia? Sähköpostiviesti 20.4.2010. Vastaanottaja V. Kohvakka.

Laimio, A. 2010. Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys Ry:n Versova-hankkeen kehittämispäällikkö. Luento 14.10.2010.

Lindroos, J.-E. & Lohivesi, K. 2004. *Onnistu strategiassa*. Helsinki: WSOY.

Lund, P. 2006. *Torjuttu toivottomuus*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lund, P. 2008. *Päihdetyön päiväkeskus. Katoava työmuoto vai tärkeä osa palveluketjua?* Helsinki: Sininauhaliitto.

Martti, S., Rostila, I. & Suikkanen, A. 2003. *Päivä kerrallaan ihmisenä ihmiselle. Päivä- ja työtoiminnan hyviä käytäntöjä ja kehittämistarpeita. Ray:n avustustoiminnan raportteja 6*. Viitattu 22.10.2010. <http://www.ray.fi/avustustoiminta/aineistopankki/>, Muut julkaisut, Päivä- ja työtoiminnan hyvät käytännöt ja kehittämistarpeet, RAY 2003.

Möttönen, S. & Niemelä, J. 2005. *Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Niemelä, J. 2002. Identiteettityö, sosiaalinen pääoma ja marginaalista murtautuminen. Teoksessa Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveystieteille. Toim. P. Ruuskanen. Jyväskylä: PS-kustannus, 76–93.
- Niemelä, J. 1999. Usko, hoito ja toipuminen. Tutkimus kääntymyksestä ja kristillisestä päihdehoidosta. Tampereen yliopisto, Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, Sosiaalipolitiikan laitos. STAKES.
- Niemelä, J. 2004. Hyvinvointivaltio tarvitsee kansalaisyhteiskuntaa. Teoksessa Puheenvuoroja Itä-Suomalaisen päihdetyön tulevaisuudesta. Toim. M. Soininen ja S. Sulkko. Kuopio: Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ISO, 9–30.
- Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 4.4.2010.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Rajala, J. 2008. Selvästi parempi. A-Kiltojen Liitto 40 vuotta 1968–2008. A-Kiltojen Liitto.
- Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino.
- Sohlman, B. 2004. Funktionaalinen mielenterveyden malli positiivisen mielenterveyden kuvaajana. STAKES.
- Tarvainen, V. 2006. Tilastot eivät riitä. Tarvitaan kokemuksellista tietoa tosielämästä. Palkkatyöläinen nro 2/06. Viitattu 10.5.2010.
<http://www.palkkatyolainen.fi/pt2006/pt0602/p060228-a6.html>.
- Tenkanen, T. 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Alkoholiohjelman kehittämisspäällikkö. Ehkäisevän päihdetyön arvo. Määritelmä, laatu, rakenne ja tulevaisuus. Puheenvuoro Keski-Suomen päihdepäivillä 14.10.2010.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 5. p., uud. p. Helsinki: Tammi.
- Uusivuori, E. 2008. Päihdeongelmaisten hoitoon motivointi omaisten avulla. Teoksessa Kohti muutosta. Motivointimenetelmä päihde- ja käyttäytymisongelmiin. Toim. A. Koski-Jännes, L. Riittinen ja P. Saarnio. Helsinki: Tammi, 123–146.
- Virkkunen, J. 2007. Kehittämistyön murros sosiaalialalla: hankekehittämisestä rajat ylittävään konseptikehittämiseen. Helsingin yliopisto. Viitattu 11.5.2010.
<http://www.muutoslaboratorio.fi/files/Paakirjoitus.pdf>
- Vaajakosken Suvanto ry. 2009. Vuosikertomus vuodelta 2009. ”Tuttua työtä uudessa kaupungissa.” Yhteiskristillinen päihde- ja mielenterveyspäiväkeskus Vaajakoskella.
- Vaajakosken Suvanto ry. n.d. Vaajakosken Suvanto ry:n kotisivut. Viitattu 23.4.2010
<http://www.suvanto.fi/index>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Haastattelurunko

1. Perustiedot

- Sukupuoli, ikä
- Perhesuhteet
- Asuinpaikka
 - Kuinka kaukaa tulet?

2. Suvantoon tulo

- Milloin ja miten tulit Suvantoon?
 - Mistä sait tiedon paikasta?
 - Mikä sai sinut tulemaan Suvantoon?
- Millainen tilanteesi oli kun tulit Suvantoon?

3. Päihteiden käyttöhistoria

- Milloin aloitit päihteiden käytön?
- Mitä päihteitä olet käyttänyt?
- Mikä on ollut suhteesi päihteisiin aikaisemmin? Mikä on suhteesi päihteisiin tällä hetkellä?
 - Oletko raitis vai onko päihteiden käyttö hallittua? Miten kuvailisit asennettasi päihteisiin?

4. Päihdepalveluhistoria

- Mitä päihdepalveluja käytät/olet käyttänyt?

5. Päiväkeskusasiakkuuden merkitykset

- Kuinka usein käyt?
- Millaiseen toimintaan osallistut?
- Kenelle koet Suvannossa käymisen sopivan? Kenelle mielestäsi ei sovi?
- Mitä Suvannossa käynti merkitsee sinulle?
 - Miksi käyt Suvannossa?

- Millaista tukea saat Suvannosta?
- Millainen merkitys sillä on sinulle, että Suvanto toimii yhteiskristillisellä arvopohjalla?
- Jos Suvantoa ei olisi, niin missä olisit nyt?

6. Elämänhallinta

- Miten Suvannossa käyminen tukee päihteettömyyttäsi?
- Miten Suvannossa käyminen tukee arjessa selviämistä?
 - Millä tavoin päiväkeskus aktivoi sinua työnhakuun tai asioiden hoitamiseen?
- Millaisiin käytännön asioihin olet saanut tukea Suvannosta?

7. Ihmissuhteet ja arkinen elämä

- Millainen merkitys Suvannolla on ihmissuhteisiin ja kanssakäymiseen viranomaisten kanssa?
 - Miten Suvanto on vaikuttanut ihmissuhteisiisi?

8. Kehittämisideat

- Millä tavoin muuttaisitte tai kehittäisitte toimintaa?
- Miten Suvannosta tulisi parempi paikka?
- Millaista toimintaa toivoisit lisää?
- Pitäisikö mielestäsi läheiset/perhe ottaa mukaan Suvannon toimintaan? Miten?
- Millä tavalla Suvannossa on mielestäsi huomioitu eri-ikäiset, naiset ja miehet?
 - (Varasuunnitelma) Kuinka Suvannossa mielestäsi toimii?
 - kahvi ja ruokailu
 - pyykinpesu, vaatehuolto, sauna
 - Internet ja lehdet
 - puu- ja tekstiilitöidenharrastus
 - ohjaus päihdehoitoon ja muissa pulmatilanteissa
 - vertaistuki
 - retket, leirit ja ulkoilupäivät
 - kirpputori
 - saunaillat
 - liikuntaharrastukset
 - keskustelut ja hengellinen ohjaus

Liite 2. Saatekirje

Hei!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä Vaajakosken Suvanto ry:n päiväkeskukseen. Opinnäytetyömme tarkoituksena on saada selville, mitä Suvannon asiakkaat kokevat saavansa päiväkeskustoiminnasta ja miten sitä voisi mahdollisesti vielä kehittää. Tärkeää meille on siis saada päiväkeskusasiakkaan ääni kuuluviin ja kartoittaa päiväkeskustoiminnan merkitystä asiakkaan elämässä.

Työhömmme olisi hyvä saada mukaan erilaisia näkemyksiä ja kokemuksia, joten toiminnanjohtaja Kari Lahti tulee ehdottamaan haastatteluun osallistumista osalle päiväkeskusasiakkaista. Olisimme todella kiitollisia, jos osallistuisitte haastatteluun. Haastatteluissa esille nousevat asiat tulemme esittämään opinnäytetyössämme niin, ettei yksittäisiä henkilöitä voida tunnistaa. Henkilöllisyytesi pysyy siis salassa. Haastattelut nauhoitetaan, jotta saisimme ne analysoitua mahdollisimman hyvin ja niin, ettei mitään olennaista unohtuisi. Haastatteluaineisto käsitellään luottamuksellisesti ja se hävitetään aukikirjoittamisen jälkeen. Haastattelut tulemme tekemään Suvannon päiväkeskuksen tiloissa kahvikupin äärellä toukokuun aikana.

Keväisin terveisin

Veera Kohvakka ja Anni Kokkonen